

Collectie G.P. Mulder.

Map 71.

Inhoud:

Voorbericht:		blz. 1.
Hoofdstuk 1:	De oorsprong.	blz. 3.
Hoofdstuk 2:	De familie Van Terwisga.	blz. 9.
Hoofdstuk 3:	Het erfgoed van de Terwisga's.	blz. 30.
Hoofdstuk 4:	De toestand in 1698.	blz. 35.
Hoofdstuk 5:	De ontwikkeling na 1698.	blz. 49.
Hoofdstuk 6:	De ontwikkeling na 1728.	blz. 71.
Hoofdstuk 7:	De ontwikkeling na 1753.	blz. 83.
Hoofdstuk 8:	Enkele genealogische fragmenten.	blz. 96.
	A. Terwisga.	
	B. Barels.	
	C. Hubbelink.	
	D. Frankena.	
	E. Van Heloma.	
	F. Ketel.	
	G. Mezeroy.	
	H. Willinge.	
	I. Van Loon.	
	J. Lunsingh.	

Bronnen en literatuur: Blz. 108.

Collectie G.P. Mulder.

Map 71.

Inhoud:

Hoofdstuk 5:	De ontwikkeling na 1698.	blz. 49.
Hoofdstuk 6:	De ontwikkeling na 1728.	blz. 71.
Hoofdstuk 7:	De ontwikkeling na 1753.	blz. 83.
Hoofdstuk 8:	Enkele genealogische fragmenten.	blz. 96.
	A. Terwisga.	
	B. Barels.	
	C. Hubbelink.	
	D. Frankena.	
	E. Van Heloma.	
	F. Ketel.	
	G. Mezeroy.	
	H. Willinge.	
	I. Van Loon.	
	J. Lunsingh.	

Bronnen en literatuur: Blz. 108.

De ontwikkeling na 1698

Dat zoveel van het oude familie-bezit bijeen bleef, was voornamelijk te danken aan de omstandigheid, dat van de 4 erfgenamen van Eyse Jans van Terwisga er twee kinderloos bleven, zodat hun erfdeel overging op de kinderen van de andere twee, terwijl bovendien uit het ene huwelijk - dat van Antyn van Terwisga - slechts één zoon, Aernt Barels II werd geboren, en uit het andere - dat van Hiltje van Terwisga - weliswaar 4 kinderen werden geboren, doch van deze vier er drie kinderloos bleven. Wij zullen zien, wat er met deze personen is gebeurd en beginnen daartoe met Aernt II.

Zoals wij hebben gezien, werd Aernt Barels II geboren te Oldeberkoop op 3 januari 1655. Hij bleef het enige kind uit het huwelijk van Antyn van Terwisga en dr. Albertus Barels. "Op 1 juli 1683 trouwde Aernt Barels II met Barbara Ketel van Diever". Aldus Popping¹⁾, Oosterwijk²⁾, en Willinge Prins in het boek "Oldeberkoop". Nergens wordt verder met één woord over deze Barbara gesproken, maar wie was zij eigenlijk? Omdat ons dit van belang leek, hebben wij daarnaar een onderzoek ingesteld. Het bleek al dadelijk, dat het geslacht *Ketel* (men schreef ook wel *Ketell* of *Ketels*) enige eeuwen lang de familie is geweest, waaruit de schultes van Diever en Wapserveen werden gekozen. Het is een burgerlijke tak van de oude Overijsselse adellijke familie *Ketel van Hackforth*, waarover een uitvoerige genealogie is geschreven door Wijnaendts van Resandt³⁾. Helaas is deze auteur met het noemen van de vrouwelijke leden der familie lang niet volledig, en hoewel hij diverse vrouwen heeft vermeld met de naam *Barbara Ketel*, is geen daarvan de door ons gezochte. Hij noemt als vader van "onze" Barbara de *Helmich Ketel*, die van 1627 tot 1642 schulte van Diever en Wapserveen was, maar dat kan onmogelijk, omdat onze Barbara werd geboren in 1654 (dat jaartal is vermeld op haar grafsteen in Oldeberkoop), en Helmich, volgens de gegevens van de schrijver zelf, reeds in 1642 overleed. Toch is de oplossing vrij eenvoudig te vinden, als wij de geschiedenis der *Ketel's* nagaan.

Als eerste schulte van de familie vinden wij de omstreeks 1560 geboren *Berent Ketel*. Wij zullen die naam in deze familie dikwijls tegen-

komen, en ook in ons verhaal komt er iemand met deze naam voor. Deze Berent Ketel was schulte van Diever en Wapserveen van 1612 tot 1625. Hij was gehuwd met Harmanna (of Harmke) Arents, die in 1633 nog genoemd wordt als zijn weduwe. Zijn oudste zoon, die hem als schulte opvolgde, was de reeds genoemde Helmich Ketel, vermeld als schulte in 1629 en 1636. In 1619 trouwde deze met een uit Oldemarkt afkomstig meisje, *Barbara Slotboom* (we vinden de naam ook met *van* en gespeld Slotboems, maar dergelijke orthografische verschillen, en het gebruik van "van", zijn verder van geen betekenis, vooral niet als wij bedenken dat *oe* een normale spelling was voor lange *oo*)⁴⁾. Haar vader, Richard Slotboom, was schulte van Paasloo en Oldemarkt van 1600-1612. Deze trouwde op 22-6-1589 te Zwolle met Lammeken Ten Broecké uit Steenwijk. Uit het huwelijk van Helmich Ketel en Barbara Slotboom (de vrouw, naar wie al de door ons gememoreerde Barbara's zijn genoemd) werden volgens Van Resandt een 8-tal kinderen geboren, waarvan de oudste, *Richard Ketel*, zijn vader opvolgde als schulte van Diever en Wapserveen in 1642. Hij is vermoedelijk genoemd naar de bovengenoemde Richard Slotboom. Wij menen dit te mogen afleiden uit een aantekening in Testamenten en Overdrachten van

Oldemarkt, gedateerd op 6 december 1654: "Richard Ketel Scoltis tot Dieveren ende Bannerscoltis in Dieverdincspil voor zijn susters en broeders, alsmede de kinderen van zal[iger] bieltien Slotbooms en als gelastichde van de andere vrunden van Dirck Slotboom". Van de andere kinderen noemen wij nog een dochter *Femmegien Ketel*, die wij later nog zullen tegenkomen, samen met twee zoons van Aernt Barels II. Richard Ketel volgde dus zijn vader op in 1642 en hij bekleedde het ambt van schulte tot zijn dood in 1660. Hij was gehuwd met *Juljen* (ook wel Jurjen) *Piers*, die in 1678/79 nog wordt vermeld als de "weduwe Scultinne" van Diever. Richard en Juljen hadden een zoon *Pier*, geboren in 1652 en een dochter *Barbara*, geboren in 1654, en dat was de Barbara Ketel van Diever, waarmee Aernt Barels II van Oldeberkoop in 1683 trouwde. Op haar broer Pier Ketel komen wij nog terug wanneer wij de verdere geschiedenis van de Frankena's bespreken.

Wij hebben nog een verwijzing naar Barbara's moeder gevonden in 1687/88, wanneer er sprake is van "Arent Barels tot Oldebourcoop wegens zijn schoonmoeder, de olde Scultinne van Dieveren en hare kinderen"⁵⁾.

Volgens Popping en Oosterwijk heeft het echtpaar Barelts-Ketel 5 kinderen gehad, doch geen van beiden heeft ooit meer dan één naam genoemd, n.l. die van een dochter *Antyn Barels*, die geboren werd op 9 november 1685. Popping weet zelfs exact te vermelden "'s avonds om 4 uur"! Deze dochter is dan het oudste kind, maar wie waren de andere 4 en wanneer werden die geboren? Wij zijn er niet in geslaagd ze allen te vinden. Slechts 3 ervan, alle 3 zoons, hebben wij opgespoord, n.l.: *Albert*, *Richard* en *Berent*. De eerste genoemd naar dr. Albertus, de vader van Aernt II, *Richard* naar Barbara's vader, en *Berent* vermoedelijk naar Berent Ketel. Deze *Berent* was het jongste en laatste kind uit dit huwelijk. Wij weten dit precies, omdat het staat ingeschreven in het Doopboek van Diever: "op 8 juli 1694 gedoopt 't kint *Berent*, vader Arent Barels, moeder Barbara Ketel tot Diever". Het bestaan van de andere twee wordt onthuld door de volgende aantekening in de Rekening van de Ontvanger der Collaterale Successie in Drenthe, Anno 1718/19, folio 17 en 17 vs, waar wij lezen dat "Doctor en Rentmeester Barelts tot Oldebercoop erft van zijn broeder Richard Barels f 4000,- en van Meuje Femmegien Ketels f 100,-". Deze meuje Femmegien was de reeds genoemde dochter van Helmich Ketel en Barbara Slotboom, dus een tante van Barbara Ketel.

Uit deze aantekening blijkt, dat Richard Barels in elk geval vóór 1719

is overleden, en dat Albert Doctor in de Rechten was en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Friesland. Precies dezelfde inlichting verschafft ons - en nu met nog iets nauwkeuriger datum - een aantekening in Consignatiën Oldemarkt d.d. 8 juli 1719: "Albertus Barels, J.U.Dr. en Rentmr. Generaal der Domeinen van Friesland over versterf van de heer Richardus Barels". Van geboortedata weten wij dus niets met zekerheid, behalve dan, dat die moeten liggen tussen 1686 en 1693. Alleen van *Albert* weten wij nog iets meer: wij vonden hem in 1708 ingeschreven als student aan de Hogeschool te Franeker⁶⁾. Zijn geboortjaar zal dus omstreeks 1690 zijn geweest. Dat hun jongste kind in Diever werd gedoopt, waarbij van de moeder wordt gezegd, dat zij "van Diever" is en niet van Oldeberkoop, doet ons nogmaals de vraag opwerpen, of het echtpaar Aernt Barels en Barbara Ketel omstreeks deze tijd in Diever heeft gewoond.

Wij herinneren eraan wat wij hierover hebben geschreven op blz. 19 en 20. Als het echtpaar inderdaad in Diever was toen hun zoontje Berent geboren werd, dan wordt ook Arent Barels' lidmaatschap van de Etstoel van 1700-1714 waarschijnlijk, en dan zou het inderdaad niet uitgesloten zijn, dat het opgegeven sterfjaar 1702 herzien moet worden. Daar staat echter wel tegenover, dat de sterfdatum van Aernt II zeer positief wordt opgegeven als 29 november 1702. In ieder geval is dit één van de punten, die om een nader onderzoek vragen.

Hetzelfde geldt voor twee andere leden der familie: Dr. Albertus, van wie wij ook gaarne zouden weten wáár, wanneer en wat hij heeft gestudeerd, en in welk jaar hij is overleden. Is hij werkelijk in de kerk te Oosterwolde begraven, of is dat nog een andere Albertus Barels? En tenslotte is er dan nog de onbekende "heer A. Barels", die in 1728 eigenaar was van de hoeve Oosterwolde Nr. 16. Wie was dit?

Het is niet bekend, wanneer precies Albert Barels, Jur. Dr. en Rentmeester-Generaal der Domeinen van Friesland, de oudste zoon van Aernt Barels II en Barbara Ketel, en *Berent*, de jongste zoon, zijn overleden. Barbara, de moeder, overleed in Diever, een week na de geboorte van haar zoontje Berent, op 15 juli 1694, maar, alweer volgens Popping, ze werd begraven in Oldeberkoop. Het zoontje Berent is vermoedelijk vrij kort na zijn geboorte ook overleden. De oudste zoon Albert(us) moet vóór 1728 ook zijn overleden, omdat zijn naam niet voorkomt in de Stemkohieren van dat jaar. De enige erfgenaam van alle bezittingen van Aernt Barels II in Stellingwerf-Oosteynde blijkt dan te zijn het enige nagelaten dochttertje

van *Antyn Barels*.

Antyn, of, zoals zij officieel heette, *Anna Barels*, trouwde op 2 mei 1706 te Steenwijk met H. van Loon, scholte van Steenwijk en Steenwijkerwold. Aldus weer de hiervoor door ons aangehaalde auteurs, waar nu nog aan toegevoegd kan worden Dr. K. Bouwer in "Oldeberkoop". Door laatstgenoemde wordt nog vermeld, dat in 1708 als curator over het dochtertje van Anna Barels optreedt dezelfde heer H. van Loon, en Goossen van Terwisga voor de andere kinderen van Aernt Barels II. Ook hier hebben wij ons afgevraagd, wie deze heer H. van Loon eigenlijk was. Welnu, het bleek, dat hij heette *Hermannus* (of: *Harmen*) *van Loon*, hij werd geboren in 1677 als zoon van *Willem van Loon*, de latere lijfarts van Stadhouder-Koning Willem III en Albertina Kiers. Hermannus van Loon was o.a. scholte van Wanneperveen, Dinxperveen en Zwartsluis in 1699, en van Steenwijk, Steenwijkerwold en Scherwolde in 1701. Hij trouwde op 2 mei 1706 te Steenwijk met Anna Barels, ondertrouw te Steenwijk op 11 april 1706. Hij overleed te Steenwijk op 4 november 1719. Anna Barels overleed eveneens te Steenwijk op 21 december 1707, precies 14 dagen nadat zij het leven had geschonken aan een dochter. De grafstenen zowel van Harmen van Loon als van Anna Barels, bevinden zich in de Ned. Herv. kerk te Steenwijk.⁷⁾

De eerste drie decennia van de 18de eeuw waren voor de familie vol met dramatische gebeurtenissen. Nadat in 1694 Barbara Ketel was overleden, vlak na de geboorte van haar zoontje Berent, overleed Aernt Barels II in 1702, en van hun vier (of vijf?) kinderen leefde er in 1728, toen de stemkohieren opnieuw werden opgemaakt, geen één meer. Alleen een kleindochtertje, het enige kind van Antyn Barels en Hermannus van Loon bleef achter als universeel erfgenaam van Aernt Barels' bezittingen.

En wat gebeurde er met de 3 Frankena's? De figuur van Joachimus is, ondanks al onze pogingen om iets meer over hem te weten te komen, een vage schim gebleven. Als zijn naam niet zo duidelijk en zo dikwijls, alléén en in combinatie met die van zijn beide zusters in de Stemkohieren van 1698 en 1728 voorkwam, zou men bijna aan zijn bestaan kunnen gaan twijfelen. Om te beginnen is zijn geboortedatum onbekend, al staat wel vast, dat hij omstreeks 1652 geboren moet zijn. Het enige feit, dat wij als nieuw aan het licht hebben gebracht is, dat hij blijkbaar gestudeerd heeft, want in het Album van studenten van de Franeker Hogeschool vinden wij als ingeschreven op 8 november 1677: "Joachimus

Franckena, Sylvanus, Frisius, phil. et. lit". Hoewel hier de plaats Wol-
vega of Oldeberkoop niet vermeld staat, moet dit toch wel onze Jochem
zijn. Hij studeerde dus letteren en wijsbegeerte. Wij weten verder niet
of hij gehuwd is geweest of niet, en of hij kinderen heeft gehad. Even-
min is bekend wanneer hij is overleden en waar hij is begraven. Wij ne-
men aan, dat voor beide het antwoord Wolvega moet zijn.

Men zegt, dat hij in Wolvega woonde, en dat is ook wel aannemelijk,
omdat de familie daar vandaan kwam en er bezittingen had. Met deze opvat-
ting schijnt in strijd te zijn, dat hij in 1698 als "Inghesetene" van
Oldeberkoop het proces-verbaal mede ondertekende, dat werd opgemaakt
van het vaststellen van het Stemkohier, en dat wij op blz. 33 hebben ge-
citeerd. Maar misschien moet men hier het woord "ingezetene" een beetje
ruimer interpreteren, zodat het ook zou kunnen betekenen "iemand die er
bezittingen had". Maar hoe dan ook, Joachimus is dus in ieder geval in
1698 nog in leven. Dat blijkt ook nog het geval te zijn in 1728, omdat
hij in de Stemkohieren van dat jaar ook nog voorkomt.

Anna Frankena is in 1728 nog steeds ongehuwd - en ze zal dat tot haar
dood toe ook blijven -, maar Harmijntje is dan reeds tweemaal gehuwd ge-
weest. Wij moeten hier een fout herstellen, die wij in onze vroegere pu-
blikatie⁸⁾ hebben gemaakt, maar die hoofdzakelijk moet worden toegeschre-
ven aan een niet geheel juiste opgave in onze bron⁹⁾ betreffende de fa-
milie Van Heloma. Dank zij de welwillende medewerking van de heer Mr. B.
van Haersma Buma te Sneek, zijn wij thans in staat die fout te verbeteren
en de juiste gegevens omtrent Harmijntje Frankena te vermelden:

Harmina (van) Franckena, geboren omstreeks 1652, trouwde voor de
eerste maal in 1672 - ondertrouw Heerenveen 19 mei, Leeuwarden 20 mei;
beide malen met attestatie naar elders - met *Saco* (Zacheus) *van Heloma*,
geboren te Heerenveen, Jonkershuis, gedoopt aldaar 9 juni 1650. Saco
overleed in 1676 tussen 31 augustus en 14 november. Harmina trouwde voor
de tweede keer, tussen 23 april 1679 en 18 mei 1681 met *Pier Ketel*,
schulte van Diever en Wapserveen, eerder weduwnaar van *Gesina Tijmans*
(die op 23 april 1679 overleed). *Pier Ketel*, de broer van *Barbara Ketel*,
echtgenote van Aernt Barels II, overleed op 23 mei 1688. Op 26 januari
1690 is Harmina ingeschreven in het kerkboek van Oldeholtpade, met
attestatie van Diever. Behalve de door ons opgegeven vermeldingen van
Harmina Frankena in de stmkohieren van Stellingwerf-Oosteynde, wordt zij
eveneens vermeld in die van Stellingwerf-Westeynde van 1698 als eigenaar

van 1/3 part van Nijeholtwolde Nr. 23 en Oldeholtwolde Nr. 5. Op 14 mei 1726 maakte zij haar testament en woonde toen te Noordwolde. Zij overleed op 12 januari 1728 en werd begraven in Oldeholtwade, waar ook haar eerste echtgenoot Saco van Heloma was begraven.

Het is uit bovenstaande wel duidelijk, dat de 'weduwe Heloma', die in de Stemkohieren van 1728 voorkomt, niet Harmijntje kan zijn, zoals wij ten onrechte in onze vroegere publikatie hebben betoogd. Die weduwe was in werkelijkheid de weduwe van Harmijntje's enige zoon: *Tjeerd van Heloma*, uit haar huwelijk met Saco van Heloma. Deze Tjeerd werd gedoopt te Heerenveen op 15 augustus 1673. Hij trouwde op 10 augustus 1695 met *Siccomina van Boekholt*, dochter van Sicco van Boekholt. Het is deze Tjeerd van Heloma, die in 1698 als enige der familie Van Heloma in de Stemkohieren van Stellingwerf-Oosteynde voorkomt, namelijk als de eigenaar van één hoeve: Nijeberkoop Nr. 11, en de 'weduwe Heloma' in de kohieren van 1728, die overal in de plaats is gekomen voor Harmijntje Frankena, is de weduwe van Tjeerd van Heloma, die in 1721 overleed, Siccomina van Boekholt, namens hun kinderen.

Terugblikkend naar hetgeen wij omtrent Aernt Barels II en Barbara Ketel hebben meegedeeld, constateren wij dus thans dat deze Aernt Barels, die een volle neef was van Harmijntje Frankena, getrouwd was met een zuster van haar tweede echtgenoot *Pier Ketel*¹⁰⁾. Over deze Pier Ketel nog het volgende: Hij werd geboren in of omstreeks 1650, en hij was dus, toen hij door Ridderschap en Eigenerfden van Drente in 1660 werd gekozen als opvolger van zijn vader Richard Ketel tot schulte van Diever en Waperveen, nog minderjarig. Daarom werd een oom van hem benoemd tot verwalter, d.i. waarnemend of plaatsvervangend schulte. Hetzelfde gebeurde, toen Pier Ketel op 23 mei 1688 overleed, omdat zijn zoon Richard, bij zijn eerste echtgenote Gesina Tijmans, ook nog minderjarig was. Daarom werd de reeds eerder ter sprake gekomen *Arnold Frankena* tot verwalter benoemd, die tot 5 maart 1689 in deze functie werkzaam bleef. Aan het eerder over deze Arnold Frankena meegedeelde kunnen wij nog het volgende toevoegen: hij was later o.a. schulte van Coevorden en Schoonebeek. In die functie werd hij genoemd in 1696 op 16 mei en in 1699 op 26 maart. Hij overleed op 20 juli 1699. Hij heeft, behalve in Diever, ook gefungeerd als verwalter in Beilen van 1670 tot 1678 en opnieuw van 1691 tot 1694.¹¹⁾

Het testament van Harmijntje Frankena (na ± 1700 noemen de Frankena's

zich meestal "van" Franckena), dat op 14 mei 1726 werd opgemaakt, is tot dusverre onvindbaar gebleven, maar het is logisch te veronderstellen, dat zij - behoudens misschien enkele kleine legaten - al haar bezittingen heeft nagelaten aan haar kleinkinderen, de kinderen van haar in 1721 overleden enige zoon Tjeerd van Heloma. Dat blijkt ook duidelijk uit de Stemkohieren van 1728, waarin alle boerderijen, die in 1698 geheel of gedeeltelijk op naam stonden van Harmijntje, eigendom zijn, nomine filiae, van 'de weduwe van Tjeerd: Siccomina van Boekholt.

Volgens Nederland's Patriciaat, 23ste Jaargang, 1937, werd het huwelijk van Tjaerd van Heloma en Siccomina van Boekholt gesloten te Ooststellingwerf, h. [uize] *Den Noord*, op 10 augustus 1695. Al onze pogingen om deze huize "Den Noord" te lokaliseren, zijn tot nu toe vruchteloos gebleven. Het lijkt ons in het geheel niet onmogelijk, dat ook deze opgave in Nederlands Patriciaat niet helemaal betrouwbaar is. Dat het huwelijk in Ooststellingwerf gesloten werd, is op zichzelf natuurlijk niet onmogelijk, maar waarom zou een huwelijk tussen twee personen uit Weststellingwerf in Ooststellingwerf worden gesloten? En waar in Ooststellingwerf zou dat dan kunnen zijn gebeurd? Ook die naam Den Noord, die in Ooststellingwerf nu nergens meer bekend is, lijkt verdacht veel op een foutieve spelling van b.v. "Den(nen) Oord".

Tjeerd overleed in 1721, maar Siccomina wordt in 1730 in Noordwolde vermeld als zijn weduwe en zij is aldaar overleden vóór 25 oktober 1767. Uit dit huwelijk werden 9 kinderen geboren, waarvan er 4 op zeer jeugdige leeftijd overleden (de meesten zelfs binnen het jaar):

Harmina, gedoopt Heerenveen 24-7-1696; overleden in het zelfde jaar.

Saco, gedoopt Heerenveen 15-8-1697; overleden in het zelfde jaar.

Sako Regnerus, gedoopt Heerenveen 28-8-1698; overleden in het zelfde jaar.

Sicco Nicolaus, gedoopt Heerenveen 23-7-1700; overleden in 1706 of 1707.

De andere 5 kinderen uit dit huwelijk komen in het volgende hoofdstuk ter sprake.

Hoe was nu de situatie in 1728? Alle boerderijen, die in 1698 geheel of gedeeltelijk op naam stonden van Aernt Barels II, blijken in 1728 eigendom te zijn van een zekere *A. Hubbelink*, "nomine uxoris", en die echtgenote was het enige, op 7 december 1707 geboren kind uit het huwelijk van Antyn Barels en Harmen van Loon. Wij hebben reeds gezien, wie deze Harmen van Loon was, maar wie was die *A. Hubbelink* en hoe heette

zijn vrouw? Om met deze tweede vraag te beginnen, alle vroegere schrijvers over deze geschiedenis - Popping, Oosterwijk, Bouwer en Willinge Prins - spreken van *Barbara van Loon*. Maar uit ons onderzoek is gebleken, dat zij heette *Anna Barbera van Loon*. Daaraan kan geen enkele twijfel bestaan, want zij wordt met die namen herhaalde malen genoemd in het testament van Anna Frankena in 1738, een testament, opgemaakt door Albartus Hubbelink zelf, haar echtgenoot, en te zijnen huize in Oldeberkoop. Dit testament zullen wij later nog uitvoerig bespreken; hier halen wij alleen aan, dat "de echte huisvrouw van Albartus Hubbelink" heette Anna Barbera van Loon volgens de testatrice, die tevens haar oud-tante was.

Maar dan de tweede vraag: wie was deze Albartus Hubbelink, die daar in 1728 zo plotseling in Oldeberkoop opduikt als de echtgenoot van wat wel als de rijkste erfgename van Stellingwerf-Oosteynde beschouwd mag worden? Waar kwam hij vandaan, wanneer werd hij geboren en hoe leerde hij Anna Barbera, die in Steenwijk woonde, kennen? Wanneer trouwden zij, hadden zij kinderen, en wanneer overleden de echtelieden? Bijna allemaal vragen, waarop nog nooit een antwoord was gegeven. De zaak leek ons belangrijk genoeg, om er een onderzoek naar in te stellen. Het resultaat van dat onderzoek volgt hier:

Het was bekend dat de heer Hubbelink 's Lands Historieschrijver was geweest. Onderzoek in Leeuwarden wees uit, dat Albartus Hubbelink op 9 januari 1743 in deze functie was benoemd en dat op 3 augustus 1753 zijn zoon Albert Barels van Hubbelink hem in dezelfde functie opvolgde. Daarmee stond in elk geval vast, dat hij vlak vóór deze 3 augustus 1753 is overleden. Verdere gegevens over hem waren schaars. Wel bleek, dat A. Hubbelink één keer een proces heeft gevoerd voor het Hof van Friesland, en wel in 1727, in welk jaar hij reeds in Oldeberkoop woonde. Daaruit viel op te maken, dat ook zijn huwelijk had plaatsgevonden vóór 1727. Maar de allerbelangrijkste inlichting leverde tenslotte het Weesboek van Ooststellingwerf (O 16) op, want daarin vonden wij, dat over de door het overlijden van hun vader wees geworden kinderen in 1753 tot curatoren werden benoemd: *Willem Meekhoff*, oud-luitenant, wonende te Makkinga en *Johannes Conradus Hubbelink*, predikant te Winschoten, "oom van vaders zijde". Dat was dus een broer van Albartus. Verder onderzoek naar deze predikant wees uit, dat deze ook in Friesland had gestaan, o.a. in Metslawier in 1735 tot eind november 1736. Van 4 december 1736 tot oktober

1740 in Wolvega. Deze gegevens zijn ontleend aan "Sinds de Reductie in Stad en Lande" van W. Duinkerken, waarin wij tevens vonden dat Johannes Conradus (doopnaam Jan Conraad) werd gedoopt te Winschoten op 20 februari 1711, als zoon van *Johannes Conradus Hubbelink* en *Joanna Ketel*, en daarmee hadden wij de ouders van onze Albartus gevonden. Tevens zagen wij, dat zijn broer Johannes Conradus dezelfde namen droeg als hun vader.

In "Grafchriften in Stad en Lande" van J.A. Feith, op blz. 426 zien wij onder Winschoten Nr. 14: "1739 Den 1sten September is door een seer sagte Doot evenals slapende ontslapen en in den Heere gerust den Wel Eerwaarden en Seer Geleerden Heer I.C. Hubbelink in 't 66 jaar sijnes ouderdoms en 't 40 sijner bedieninge en leit alhier begraven" (de letters I.C. staan voor Iohannes Conradus). Het wapen van de Hubbelinks wordt hier ook bij omschreven, als volgt: "gedeeld, a. doorsneden, boven: 3 sterren, 1, 2, beneden: een adelaarsklauw, b. een faas" (faas = een dwarsbalk). Ook het grafchrift van de zoon met dezelfde namen en broer van Albartus vinden wij in dezelfde bron, ook op blz. 426, onder Nr. 17: "1757 den 4den Meert is ontslapen den Wel Eerwaarden Zeer Geleerden Heer I.C. Hubbelink I.C.Fil. (= Iohannes Conradus Filius) in het 46ste jaar zijns ouderdoms nadat te Metslawier 1 te Wolvega 5 en laatst te Winschoot 17de half jaar het werk der Bedieninge ijverig hadde waargenomen. En liet (sic) alhier begraven". Wij zien hieruit dus, dat Johannes Conradus Jr. in 1740 zijn vader is opgevolgd in Winschoten. In 1753 was hij één der curatoren over de nagelaten kinderen van Anna Barbara van Loon en Albartus Hubbelink, zijn broer. Dat ook Anna Barbera toen reeds was overleden, bewijst het testament van Anna Frankena uit 1738/39, waarin gesproken wordt van de 4 kinderen van "wijlen" Anna Barbera van Loon.

De ouders van Albartus Hubbelink waren dus zoals wij zagen, Johannes Conradus Hubbelink, geboren in 1674, in 1699 predikant te Winschoten, overleden te Winschoten op 1 september 1739, oud 65 jaar, en *Jo(h)anna Ketel* van Peize, volgens het Doop- en Trouwboek van Winschoten getrouwd "1699 den 30 April, attestatie 16 april, Ds. Joannes Conradus Hubbelink, predikant tot Winschoten, en Jo(h)anna Ketel van Peijse". Het is ons nog niet gelukt precies vast te stellen in welke relatie deze Johanna Ketel staat tot de reeds door ons besproken Diverse Ketel's. Maar dat er een zeer nauwe relatie bestaat, is zeker. Dat bewijzen o.i. ook wel de voor- namen van twee der kinderen uit dit huwelijk: *Pier* en *Richard*, namen die

wij in Diever ook meer dan eens zijn tegengekomen. Helaas wordt in het door ons aangehaalde artikel van Van Wijnaendt van Resandt¹²⁾ nergens een *Johanna Ketel* vermeld. Wij menen goede redenen te hebben voor de veronderstelling, dat zij een dochter is geweest van de *Pier Ketel*, die schulte was van Eelde en Norg en te Peize woonde. In ieder geval is daarmee ook wel de vraag beantwoord, hoe Albartus Hubbelink van Winschoten in kennis kwam met de rijke erfgename Anna Barbera van Loon in Steenwijk: zij waren immers beide nakomelingen van een lid der familie Ketel.

Het Doopboek van Winschoten levert nog meer gegevens op: uit het huwelijk van Johannes Conradus Hubbelink Sr. en Johanna Ketel werden te Winschoten gedoopt:

1. op 17-5-1700 Gesina Anna
2. op 31-3-1702 Margreta
3. op 14-11-1704 *Albert*
4. op 30-4-1706 Pier
5. op 22-3-1709 Richard
6. op 20-2-1711 Jan Conraad (= Johannes Conradus Jr.).

De hierboven onder 3 genoemde en op 14 november 1704 gedoopte *Albert* is dus onze Albartus Hubbelink in Oldeberkoop, en de onder 6 genoemde *Jan Conraad*, gedoopt op 20 februari 1711, is zijn broer, die in 1753 voogd werd over de nagelaten kinderen van Albartus. Deze was, evenals zijn vader, predikant.

Om het beeld compleet te maken ontbreekt nu alleen nog de huwelijksdatum van Albartus met Anna Barbera, en ook deze levert ons het Trouwboek van Winschoten. Daarin lezen wij, dat op 25 maart 1725 werd geproclameerd het huwelijk van "De Eerwaarde Heer Candidatus Albertus Hubbelink van Winschoten en Juffer *Anna Barbara* van Loon van Steenwijk, nu tot Oldebercoop in West Vrieslandt. Den 15 April bevestigt te Oldeberkoop".

Aangezien zowel Johannes Conradus Sr. als Jr. predikant waren, lag het voor de hand te veronderstellen dat zij te Groningen gestudeerd zouden hebben, en dat vermoeden bleek juist te zijn. Hetzelfde gold voor Albartus, gezien de hem in zijn huwelijksproclamatie gegeven titel van "Candidatus". In het Album Studiosorum Academiae Groninganae vonden wij de volgende inschrijvingen: Anno 1690: 11-9 Joannes Hubbelinck, Westerwoldanus: Theol. (dat is dus de vader). Anno 1719: 21-10 A. Hubbelink, Winschoten, Oldamtinus, Philol. (dat is onze Albartus, die dus Philologie

heeft gestudeerd, en vandaar zijn titel "Candidatus"). Anno 1728: 13-9 Johannes Conradus Hubbelink, Winschoten, Old., Theol. (dit is dus de zoon Johannes Conradus Jr.).

Als wij ons onderzoek van dit Album Studiosorum nog even voortzetten, doen wij een verrassende ontdekking, want dan vinden wij twee Hubbelinks ingeschreven als student aan de Groningse Hogeschool, maar dat zijn geen Winschoters of Oldambsters meer, doch Oldeberkopers! Men zie: Anno 1753: 12-9 Johannes Conradus Hubbelink, Frisius Jur. Anno 1776: 10-9 *Albert Hubbelink, Oldebercoopa*, Frisius, Jur. Het is duidelijk, dat de eerste van deze twee, de in 1753 als student in de rechten Oldeberkoper de zoon is van Albartus Hubbelink en Anna Barbera van Loon, die in 1736 geboren was, en die ook gedoopt werd als Jan Conraad. Daarmee hebben wij dan de derde Hubbelink met precies dezelfde voornamen. Tot welke verwarring dat aanleiding heeft gegeven, zullen wij straks zien. Wij moeten nu echter eerst stil staan bij die andere Oldeberkoper *Albert Hubbelink*, die in 1776 als student in de rechten werd ingeschreven te Groningen. Wie kan dat geweest zijn? Hij was natuurlijk geen zoon van Albartus en Anna Barbera; die hadden 7 kinderen, en daar was wel een *Albert* bij, maar die was - zoals we later zullen zien - reeds in 1758 kinderloos overleden. Het moet dan wel een kleinzoon van Albartus zijn geweest, maar ..... als alle schrijvers over deze geschiedenis gelijk hebben, dan leefde er in 1776 geen enkele mannelijke nakomeling van hem meer!

Dat blijkt uit het volgende: Uit het huwelijk van Albartus Hubbelink en Anna Barbera van Loon werden de volgende 7 kinderen geboren:

1. Johanna Geziena, geboren in 1727;
2. Anna, geboren tussen 1728 en 1730;
3. Albert (die Albert Barels van Hubbelink werd genoemd), geboren op 15 juni 1731;
4. Albertina, gedoopt 20 september 1733;
5. Jan Conraad (Johannes Conradus III), gedoopt 26 januari 1736;
6. Egbertus, gedoopt 19 januari 1738;
7. Harmannus, gedoopt 9 juni 1739.

Van de eerste 3 is geen doopdatum bekend, omdat het Doopregister van Oldeberkoop voor drie jaren ontbreekt. Volgens het later te bespreken testament van Anna Frankena leefden er in 1739 nog maar 4 van deze 7 kinderen, want daarin wordt Albartus Hubbelink genoemd "de vader en wet-tige voorstander over sijn vier kinderen bij *wijlen* vrouw Anna Barbera

van Loon in 'eghte verweckt'. Deze 4 moeten zijn geweest Johanna Geziena, Albert Barels van Hubbelink, Anna en Jan Conraad, omdat wij deze vier nog veel later levend aantreffen. Johanna Geziena trouwde op 22 juni 1754 met Ludolf Jan Willinge; zij overleed op 10 juli 1760. Anna Hubbelink trouwde op 14 mei 1752 met Elias van der Ley, predikant te Oldeberkoop, Albert Barels van Hubbelink trouwde op 22 juli 1755 met Hermina Joh. Rijpma van Groningen. Hij overleed, zonder kinderen na te laten, op 11 maart 1758. En de vierde? Over hem deelt Popping mee, dat hij gehuwd was met Catharina Wijnsma, en dat hij pastor was te Winschoten, toen hij op 2 maart 1757 overleed, zonder kinderen na te laten. Er moet in het voorgaande een fout schuilen, want als het zó was geweest als Popping het voorstelt, dan zou het onmogelijk zijn, dat wij in 1776 een Albert Hubbelink van Oldeberkoop als student in Groningen aantreffen. Dit moet een zoon zijn van één der bovengenoemde zoons van Albartus en Anna Barbera, en wie zou het anders kunnen zijn dan de in 1736 geboren Jan Conraad? Het is duidelijk, dat hiermee een vergissing is gemaakt: door de overeenkomst in de namen is Johannes Conradus III voor Johannes Conradus II aangezien. De in 1757 als pastor in Winschoten (op 4 en niet op 2 maart!) overleden Jan Conraad was de tweede van die naam, de broer van Albartus. Uit het Studenten register blijkt ook, dat Johannes Conradus III geen theologie, maar rechten studeerde.

Als wij dus in 1776 een Albert Hubbelink in Oldeberkoop vinden, dan moet dit een zoon zijn van Jan Conraad. Wij kunnen hier nog aan toevoegen, dat deze zelfde Albert Hubbelink in 1778 in Franeker studeerde, want in het Album Studiosorum Academiae Franekerensis vinden wij ingeschreven onder Nr. 13791 op 17-9-1778: *Albertus Hubbelink*, Oldebercopa, Frisius. Hij leeft dus nog in 1778, deze zoon van Jan Conraad Hubbelink. Maar nu rijst wel de grote vraag: wat is er met hem gebeurd, dat niet hij, maar het zoontje van zijn in 1760 overleden tante Johanna Geziena, n.l. *Jan Albert Willinge* vrijwel de enige erfgenaam is van de bezittingen van Albartus Hubbelink en Anna Barbera van Loon? En hoe komt het, dat wij nooit eerder - of later - iets over hem hebben gehoord? Het lijkt waarschijnlijk, dat hij na 1778, maar vóór zijn meerderjarigheid, is overleden, waardoor zijn erfdeel weer terugging naar de zoon van zijn tante. Maar dit - en de levensgeschiedenis van Jan Conraad - lijkt ons toch een kwestie, die noodzakelijk verder moet worden onderzocht.

Wij keren nu terug tot onze beschouwing van de situatie in 1728. Alle

boerderijen, die in 1698 op naam stonden van Anna, Harmijntje en Joachimus Frankena (ze heten nu "van" Franckena), evenals die, welke zij deelden met Aernt Barels II, zijn in 1728 nog steeds in dezelfde handen, met dit verschil, dat overal in de plaats van Harmijntje Frankena is komen te staan "*de weduwe Heloma*". Niet alleen Harmijntje is overleden, maar ook haar enige zoon en erfgenaam: Tjeerd van Heloma, zodat met deze "weduwe" Heloma wordt bedoeld de weduwe van Tjeerd van Heloma: Siccomina van Boekholt, namens hun kinderen. Overal waar het bezit werd gedeeld met Aernt Barels II in 1698, is nu in 1728 diens naam vervangen door Albartus Hubbelink. Ofschoon dus in 1728 alles nog onveranderd lijkt en de bezittingen nog steeds in handen zijn - in hoofdzaak althans - van twee eigenaren, beide nakomelingen der Terwisga's in vrouwelijke lijn, zullen er in de nabije toekomst grote veranderingen gaan optreden, waarover wij in het volgende hoofdstuk zullen spreken. In het Stemkohier van 1728 vinden wij dus hoofdzakelijk de volgende twee eigenaren: A. Hubbelink en de Frankena's (men kan deze wel als één beschouwen, omdat zij immers het grootste deel van hun bezittingen gezamenlijk hadden, en er bovendien twee van de drie ongehuwd zijn gebleven, zodat bij hun overlijden hun deel toch in hoofdzaak zal overgaan op de derde, of de kinderen daarvan), is toch de kiem voor de definitieve versnippering van het Frankena-erfdeel reeds gelegd. Een versnippering die, zoals zo dikwijls in dergelijke gevallen, het gevolg is van het feit dat er een groot aantal erfgenamen zijn, onder wie dochters, waardoor bij eventuele huwelijken de eigendommen over verschillende families verdeeld worden. In 1728 heeft Albartus Hubbelink nog maar één dochter (Johanna Geziena), maar Tjeerd van Heloma, de erfgenaam van Harmijntje, heeft 5 kinderen nagelaten: twee zoons en drie dochters, en deze vijf zijn de erfgenamen van alle bezittingen van Harmijntje Frankena. Maar er zijn nog meer dreigingen: vóór 1739 heeft het gezin Hubbelink zeven kinderen gehad, waarvan er dan nog vier in leven zijn, en dat brengt het aantal potentiële erfgenamen reeds op negen. De onder deze negen te verdelen bezittingen zijn dan niet alleen die van Barels-Hubbelink, maar eveneens die van Frankena-Heloma, omdat zowel Anna als Joachimus Frankena kinderloos overlijden, beide vóór het einde van 1739, en zij hun bezittingen nalaten aan de kinderen van Tjeerd van Heloma en die van Anna Barbera van Loon.

Dit alles blijkt o.a. uit het testament van Anna Frankena, dat wij hier volledig zullen weergeven, omdat het ons zo duidelijk laat zien, wat de

term fidei-commissair voor betekenis heeft, en het bovendien een tipje oplicht van een sluier over een familiegeschiedenis. Anna van Franckena maakte dit testament op 1 november 1738, ten huize van de heer Albartus Hubbelink te Oldeberkoop. Wij merken daarbij op, dat het bedoelde huis moet zijn geweest de hoeve Nr. 25, waarvan de eigenaars waren A. Hubbelink voor de ene en Anna en Joachimus Frankena en de weduwe Heloma samen voor de andere helft, terwijl in 1728 als "bruijcker" stond ingeschreven de heer Hubbelink zelf. Nog steeds is dus deze oude Terwisga-hoeve gezamenlijk bezit van de nakomelingen (in vrouwelijke lijn) van de Terwisga's!

In het boek over "Oldeberkoop" is op blz. 52 een tekening gereproduceerd van "t huis van den Hr. Albertus van Barelts, Rentmeester-Generaal" met het jaartal 1718, zonder bronvermelding. Als bijschrift lezen wij daar: "Het huis van achtereenvolgens Barelts, Hubbelink en Willinge - de voorloper van "Vredewoud" (d.i. het tegenwoordige huis van de familie Willinge Prins te Oldeberkoop, waarvan een foto op blz. 147)". Oostervijk's mededeling¹³⁾ onder Oldeberkoop, dat het echtpaar Hubbelink van 1743 tot 1758 op Vredewoud heeft gewoond, is een vergissing van de schrijver. Immers, Anna Barbera van Loon overleed reeds in 1739 en Albartus Hubbelink in 1753. Wij laten nu Anna Frankena zelf aan het woord:

"..... So hebbe ick daertoe op een tijdt ten huijse van de heer Albert Hubblingh tot Oldebercoop bij een doen comen naebenoemde personen, namentlijck Jan Wijbes, huijsman, Tijmen Jans, huijsman, Claes Peters, huijsman, Hendrik Wijben, huijsman, alle tot Oudebercoop, Jacob Lefferts, Mr. Smid en Roeloff Hickes, mede aldaer, en Johannes Beuker, Procr. Generaal der Lantschappe van Frieslandt¹⁴⁾, en deselve versoght om desen nevens mij als getuigen te verteekenen. Actum den eersten November Een Duijsent Seven Hondert en aght en dartigh".

Als Eerste legateerde de testatrice:

"Aen Albert Barelts, Soon van de heere Albartus Hubblingh bij deszelfs huijsvrouw, Anna Barbera van Loon in egte verweckt, de huijsinge bij mij bewoond en 't Hof daeragter gelegen. ende mijn aendeel in de soo genaemde Hússekamp¹⁵⁾, benevens mijn plaets bij Albert Alberts gebruikt, gelegen onder Oude Bercoop, staende op 't Cohier met Nr. 20".

Ten Tweede:

"Aen mijn neeff Claas Heloma 't aendeel van 't huis en landerijen bij deselve mijn neeff wordende gebruikt, staende en gelegen onder den dorpe

Wolvega, met deszelfs inboel, soo silver als goud, linnen en wollen met al 't vee en huismannegereedschap, en de twee plaetsen en landerijen door welgedagte mijn neeff daeronder wordende gebruikt, gelegen onder den dorpe Houtwoude". (d.i. Oldeholtwolde).

Ten Derde:

"Nogh legatere aen mijn neeff Claes Heloma 't Stemgeregte van alle mijne goederen, waar deselve gelegen mogen sijn, dogh wille dat 't stemgeregte van de plaetsen en goederen gelegen onder den dorpe Olde en Nieu Berkoop, na de dood van deselve mijn neeff Claes Heloma sal komen op Albert Barel's Hubbelink hiervoren gemeldt".

Ten Vierde:

"Voorts stelle tot Erfgenamen van alle mijne overige goederen, soo roerende als onroerende, niets uitgesondert, Jufferen *Hiltie Heloma* en *Anna Heloma*, beide woonachtigh tot Noordwoude, en de heeren *Matthijs van Heloma*, Capt. Lt. in 't Regiment van de heer Overste *Fegelij van Claarbergen*, en *Claes van Heloma* voornoemd, alle nagelatem kinderen van wijlen de heer *Tjeerd van Heloma* bij vrou *Siccomina van Boekholt* in egte verweckt, *Harmina Heloma*, huisvrouw van *ds. Coetes*, predikant tot Mantgum om redenen voorbijgaende".

"Dogh wille dat deze goederen door mijn erfgenamen niet verkocht off veralieneert sullen mogen worden, maer dat die nae versterf sonder wettige erfgenamen na te laten, ende geen kinderen hebbende, van den ene sullen erven op den andere, en dat de laatste verstervende, alle die goederen sullen komen en erven op vrou *Anna Barbera van Loon*, huisvrouw van den heer Albert Hubblingh, off bij afflievigheit (d.w.z. als zij overleden mocht sijn) op welgedachte vrou haer kinderen off descendenten". (Wij geloven, dat het goed is, om hier te verklaren, dat het veel voorkomende "welgedachte" betekent "hiervoor genoemde".)

Blijkens een in de marge gemaakte notitie geplaatst door de griffier van het Hof van Friesland, Tjallingi, werd dit testament op 27 oktober 1739 ter griffie gedeponneerd om te worden geregistreerd in het z.g. Fideicommissaire Registratieboek. Nadat deze registratie had plaatsgevonden werd het document op 29 oktober daarop volgende, volgens een aantekening in de marge van de heer Hubbelink zelf, door deze "weder geligt van de Secretaris Tjallingi". Men kan uit die datum 27 oktober 1739 wel afleiden, dat Anna Frankena vóór die datum is overleden, en dat blijkt ook inderdaad het geval te zijn. Er is namelijk bij dit testament gevoegd

een "Staet en Inventaris van de goederen met de doot ontruimt en nagelaten door wijlen Juffer Anna van Frankena", waaruit blijkt, dat zij is overleden te haren huize in Oldeberkoop op 18 oktober 1739. Zoals reeds eerder opgemerkt, blijkt uit dit testament tevens dat er van de zeven kinderen uit het huwelijk van Albartus Hubbelink en Anna Barbera van Loon reeds 3 waren overleden, omdat hij - Albartus - wordt genoemd "vader en wettige voorstander van zijn vier kinderen als gesubstitueerde erfgenamen bij fidei-commis, bij wijlen zijn vrouw Anna Barbera van Loon in egte verweckt". En dat bewijst óók, dat Anna Barbera moet zijn overleden vóór het opmaken van deze Inventaris in 1739. De namen der vier nog levende kinderen blijken niet uit dit testament, maar wij hebben eerder reeds aangetoond dat dit waren: Johanna Geziena, Albert Barels van Hubbelink, Anna en Jan Conraet (d.i. Johannes Conradus III), omdat deze vier later nog levend worden vermeld.

Wij vestigen hier nog even de bijzondere aandacht op het gedeelte van Anna Frankena's testament, waarin zij de erfgenamen, i.c. de kinderen van Tjeerd van Heloma en Siccomina van Boekholt, opnoemt. Dit is een zeer vreemd geredigeerde passage, en men vraagt zich af, waarom eerst in één adem worden genoemd "de Jufferen Hiltie en Anna Heloma en de heeren Matthijs en Claes van Heloma", die dan worden genoemd "alle nagelaten kinderen van wijlen de heere Tjeerd van Heloma bij vrou Siccomina van Boekholt in egte verweckt", terwijl er dan nog een "Harmina Heloma, huisvrouw van Ds. Coetes" achteraan komt, alsof die niet tot de nagelaten kinderen van dat echtpaar behoorde! En wat moeten wij denken van dat vreemde "om redenen voorbijgaande"? Schuilt hier misschien een familiedrama achter, in die zin, dat het huwelijk van Juffer Harmina van Heloma met de predikant Coetes (Couttis) niet de instemming van de familie heeft gehad?

Uit de inhoud van de bovengenoemde "Staet en Inventaris" noemen wij ten slotte nog het onder "Ten Vijfden" daarin vermelde: "..... dat de fidei-commissaire goederen door wijlen Jeltie van Terwisscha nagelaten, en op de onderstelde Erfgenamen uit dien hoofde gedeolveert, mede niet in dit Inventaris zijn gevoegt, als apart in het originele Testament en Codicil van voorszegde Jeltie Terwisscha duidelijk gespecificeert staende".

Hiermee hebben wij dus drie zeer belangrijke documenten besproken: drie z.g. fidei-commissaire testamenten: die van twee van Eyse Jans van Terwisga's dochters, Jelcke en Hiltje en een kleindochter: Anna Frankena,

en wij zien, dat alle door Eyse Jans nagelaten bezittingen uiteindelijk terecht zijn gekomen bij de zoon van Antyn: Aernt Barels II en de kleinzoon van Hiltje: Tjeerd van Heloma, en na diens dood aan zijn kinderen. Dat het familiebezit der Terwisga's zó lang bijeen is gebleven is duidelijk voor een belangrijk deel te danken aan deze fidei-commissaire testamenten, waarbij ongetwijfeld ook wel een aantal neef-nicht huwelijken zullen hebben bijgedragen.

Wij hebben de Stemkohieren van Stellingwerf-Oosteynde van 1728 nog eens nauwkeurig nagegaan, en komen aldus tot het volgende resultaat: In 1728 bestonden de bezittingen van de heer Albartus Hubbelink en van de familie Frankena/Van Heloma (dat zijn: Joachimus en Anna Frankena en "de weduwe Heloma" of wel: de weduwe van Tjeerd van Heloma, Siccomina van Boekholt) in Stellingwerf-Oosteynde uit de volgende boerderijen:

1. *Albartus Hubbelink* was alléén-eigenaar van 20 boerderijen en van nog 12 was hij gedeeltelijk eigenaar. Alsvolgt:

a): alléén-eigenaar was hij van de volgende hoeven:

in Oldeberkoop Nrs. 8, 13, 18, 21, 34, 37, 45, 46, 47 en 48;

in Makkinga Nr. 29;

in Donkerbroek Nrs. 5 en 40;

in Elsloo Nr. 7;

in Appelsche Nr. 28;

in Vochtele Nr. 14;

in Oosterwolde Nrs. 24, 30, 44 en 54.

b): gedeeltelijk eigenaar was hij van:

Oldeberkoop Nr. 12 (voor $\frac{1}{5}$), Nr. 17 (voor $\frac{3}{4}$), Nr. 20 (voor $\frac{1}{4}$; de andere $\frac{3}{4}$ zijn van Anna Frankena), Nr. 22 (voor een klein gedeelte), Nr. 25 (voor $\frac{1}{2}$; de andere $\frac{1}{2}$ is van Frankena/Van Heloma gezamenlijk), Nr. 27 (voor $\frac{1}{2}$), Nr. 28 (voor $\frac{3}{4}$), Nrs. 31 en 33 (deze beide hoeven voor $\frac{1}{2}$; de andere $\frac{1}{2}$ van deze hoeven is van een zekere Marten Douwes¹⁶⁾).

Appelsche Nr. 8 (voor $\frac{1}{4}$); Nr. 29 (voor $\frac{1}{2}$);

Vochtele Nr. 13 (voor iets meer dan $\frac{1}{2}$).

2. De familie *Frankena/Van Heloma* was in 1728 alléén-eigenaar van 24 boerderijen en van 5 gedeeltelijk. Alsvolgt:

a): Gezamenlijk waren zij eigenaars van:

Oldeberkoop Nrs. 24, 25 (voor $\frac{1}{2}$), 36, 41, 42, 44 en 49;

Makkinga Nr. 16;

Elsloo Nr. 6;

Langedyke Nr. 10 (wed. Heloma 4/6 en Joachimus en Anna Frankena ieder

1/6);

Appelsche Nr. 26 (De Dijk);

Vochtele Nrs. 3 en 4.

b): Joachimus Frankena was eigenaar van:

Oldeberkoop Nr. 38;

Makkinga Nrs. 1 en 3 (voor $\frac{1}{2}$);

Oosterwolde Nrs. 31 en 32 (voor $\frac{1}{2}$).

c): Anna Frankena was eigenaar van:

Nijeberkoop Nr. 10 (voor $\frac{3}{4}$);

Makkinga Nrs. 6 en 27;

Elsloo Nr. 3;

Appelsche Nr. 10;

Oldeberkoop Nr. 20 (voor $\frac{3}{4}$; de andere $\frac{1}{4}$ is van Albartus Hubbelink).

d): De weduwe Heloma is eigenaar van:

Makkinga Nrs. 15 en 31;

Donkerbroek Nrs. 27 en 28;

Elsloo Nr. 11.

Wij herhalen hier nog eens nadrukkelijk, dat wij alle bezittingen van de heer Albartus Hubbelink en van de familie Frankena/Van Heloma, die niet in Stellingwerf-Oosteynde lagen - en die ongetwijfeld ook niet gering waren - buiten beschouwing hebben gelaten. Er is, zoals men uit het gegeven overzicht kan zien, aan het oorspronkelijke bezit nogal het een en ander toegevoegd, wat wel voornamelijk zal moeten worden toegeschreven aan aankopen.

NOTEN

1. Zie noot 12, hoofdstuk I.
2. Zie noot 9, hoofdstuk I.
3. W. Wijnaendts van Resandt: Het Geslacht Ketel van Hackforth. Ned. Leeuw 1923, kolommen 273/284.
4. Testamenten en Overdrachten Oldemarkt d.d. 6-12-1654. Alsmede: Trouwregister van Zwolle.
5. Rekening der Ontvanger der Collaterale Successie in Drenthe, Anno 1687/88, folio 17.
6. Album Studiosorum Academiae Franekerensis.
7. Mr. Bloys van Treslong Prins: Genealogische en Heraldische Gedenkwaardighe-

den in en uit de kerken der Provincie Overijssel; op blz. 218/219:

"... 98 [21 Dece]mber is seer christelyck in den Heer ontslapen *Vrouw Anna Barels*, huisvrouw van *Harmen van Loon*, scoltus van Steenwijck, Steenwijckerwoldt en Scherwoldt en mede burgemeester deser stad Steenwijck in het 23 jaar haares ouderdoms".

"1719 den 4 November heeft sterfelike afgelegdt de Weled. achtb. heer *Harmen van Loon* in leven burgemeester en thesaurier der stad Steenwijck mitsgaders scholte van Steenwijck en Steenwijckerwoldt in het 43 jaar sines ouderdoms".

8. Zie noot 2, hoofdstuk II.
9. Nederlands Patriciaat, Jg. 23, 1937.
10. Harmijntje's tweede huwelijk - met Pier Ketel - wordt nog bevestigd door de reeds geciteerde passage in het testament van Jelcke van Terwisga, waarin Harmina wordt genoemd: "mijn suster Hiltien Terwisscha dochter, eghte huysvrouw van den heer Scholtes Ketel" d.d. 20-1-1688.
11. De gegevens over Arnold Frankena zijn ontleend aan De Nieuwe Drentsche Volks Almanak, 1902, blz. 160 en 165.
12. Zie noot 3 van dit hoofdstuk.
13. Zie noot 9, hoofdstuk I.
14. De Encyclopedie van Friesland vermeldt de hier genoemde Johannes Beuker, blz. 180, als Procureur Generaal van 1680-1742.
15. Een *hussiekamp* is in Oldeberkoop niet meer bekend. Er is nog wel een perceel, waarin een poel "de husse" genoemd wordt (Kad. gem. Oldeberkoop Nr. 802). In het boek "Oldeberkoop" wordt op blz. 27 de *Husse* aangegeven op een kaartje als No. 10. Volgens de beschrijving op blz. 26 in dit boek is dit "een laag deel in het akkermaalshout". Waling Dijkstra (Fries Woordenboek) geeft van *husse* de volgende verklaring: "kleine eendekooi; waterkom met bomen omgeven, waarin men eenden vangt". Als vindplaatsen noemt hij een aantal - alléén Stellingwerfse! - plaatsen. Zo hebben (of hadden) Donkerbroek, Sonnega en Steggerda een *husse*, en Noordwolde, Oldeholtpade en Sonnega een *hussiebos*. Wij kunnen daar nog aan toevoegen, dat ook Oosterwolde een *husse* (en zelfs: een *hussje*) heeft. Men zie daarvoor het artikel over Oosterwolde in Fryske Plaknammen Nr. XIII blz. 51, van W. de Jong. Als de verklaring van Waling Dijkstra juist is - en wij hebben geen reden daaraan te twifelen - dan zou de door Anna Frankena in haar testament genoemde *hussiekamp* een stuk grond zijn, waarin zo'n soort eendekooi lag. En inderdaad ligt in het bewuste perceel nu nóg een poel, die daarvan het overblijfsel is. Op zichzelf ook al een merkwaardigheid, dat dit niet, met het omringende land is "aangemaakt" (= in cultuur gebracht, ontgonnen).
16. Deze Marten Douwes was kennelijk een zoon van de *Douwe Broers* - één van de 3 gebroeders *Broers*: Aucke, Pier en Douwe - die in 1698 gezamenlijk eigenaars waren van deze twee boerderijen Nrs. 31 en 33 in Oldeberkoop.

De ontwikkeling na 1728

Als Anna Frankena in 1738 sterft, verdwijnt daarmee de laatste Frankena uit Stellingwerf-Oosteynde. Haar erfgenamen zijn, zoals wij in het voorgaande hoofdstuk hebben gezien: 1. De kinderen van haar neef Tjeerd van Heloma en 2. Anna Barbera van Loon, of - als die dan niet meer in leven is - haar kinderen.

Onder 1 vallen:

Matthijs van Heloma, zoals alle kinderen van Tjeerd van Heloma en Siccomina van Boekholt, gedoopt in Heerenveen, op 23 maart 1702. Hij was in 1728 vaandrig in de compagnie van Van Vierssen; in 1732 was hij luitenant in de compagnie van Van Merwede, in 1736 was hij in die compagnie Kapitein-Luitenant en in 1738 - blijkens het hierboven besproken testament van Anna Frankena - was hij in dezelfde rang in het regiment van de Overste Fegelij van Claarbergen. In 1745 werd hij Kapitein. In 1751 was hij Majoor in het regiment van Van Glinstra. In 1757 in dezelfde rang in het regiment van Van Aylva tot 1763. Daarna wordt hij nog diverse malen vermeld in Staten van Oorlog van 1760-1767. Hij is op 17 maart 1767 te Noordwolde overleden. Geen vermelding van een huwelijk en geen kinderen.

Hiltje van Heloma, gedoopt 3 februari 1704. Wordt vermeld te Noordwolde in 1730 en is aldaar overleden, vóór 28 oktober 1767. Geen huwelijk, geen kinderen.

Harmina van Heloma, gedoopt 4 juli 1706. Overleden te Mantgum (Baarderadeel) op 21 januari 1748. Zij trouwde op 3 november 1737 te Mantgum met Ds. *Henricus Wilhelmus Couttis* ("Coetes", zegt Anna Frankena, ons daarmee vertellend dat de naam zó werd uitgesproken). Couttis werd geboren te Doesburg in juli 1702; hij was predikant te Haskerhorne ca. 1731, te Mantgum in 1736. In 1777 ging hij met emeritaat en hij overleed te Dronrijp (Menaldumadeel) op 21 december 1786. Geen vermelding van kinderen uit dit huwelijk.

Nicolaus van Heloma (de "neeff Claes" van Anna Frankena), gedoopt 2 juli 1709. Hij is bekend als groot vervener in Weststellingwerf en Drenthe¹⁾, was Secretaris van Schoterland van 1764 tot 1774. Hij overleed (verdronken in de Helomavaart) op 22 oktober 1774 en is begraven in Oude-

schoot. Hij trouwde te Wolvega op 22 juni 1752 met Anna Maria de Jongh, letterkundige, geboren te Amsterdam 30 november 1724. Zij overleed te Heerenveen, h. Voormeer op 13 augustus 1760. Uit dit huwelijk werden twee zoons geboren: *Tjaart* en *Marcus*, waarover later meer.

Anna van Heloma, gedoopt 3 juni 1711. Overleden vóór 1753. Zij trouwde te Elsloo (Ooststellingwerf) op 1 september 1743 met *Willem Meekhoff*, luitenant infanterie in de compagnie Van Merwede in 1737. Ontslagen uit de dienst vóór 1753. Wij hebben hem reeds vroeger ontmoet als één van de curatoren over de nagelaten weeskinderen van Albartus Hubbelink, in 1753, toen hij werd genoemd oud-luitenant, wonende te Makkinga. Hij is overleden vóór 24 september 1774. Hij hertrouwde in 1753 met Lucia Siderius te Leeuwarden. Hoewel er geen vermelding wordt gemaakt van kinderen uit zijn eerste huwelijk, zijn die er vermoedelijk wel geweest. Wij hebben dit echter nog niet nader kunnen onderzoeken, maar men zie ook hetgeen wij later nog zullen meedelen n.a.v. het floreenregister van 1818.

Onder 2 vallen de 4 in 1739 nog levende kinderen van Anna Barbera van Loon en Albartus Hubbelink, t.w.:

Johanna Geziena Hubbelink, geboren te Oldeberkoop in 1727 (geen nauwkeurige datum, omdat het Doopregister van Oldeberkoop over deze jaren ontbreekt). Zij trouwde op 22 juni 1754 met *Ludolf Johan Willinge*, geboren te Peize in 1721 als zoon van Jan Willinge (1685-1771) en Margaretha Crans. Johanna Geziena overleed op 10 juli 1760, nadat zij op 21 juni daarvóór was bevallen van een zoon, die *Jan Albert* werd genoemd. Een eerder geboren zoontje *Jan* was kort na zijn geboorte gestorven.

Anna Hubbelink, geboren tussen 1728 en 1730 te Oldeberkoop. Zij trouwde op 14 mei 1752 met *Elias van der Ley*, predikant te Oldeberkoop van 1750-1790. Uit dit huwelijk zijn geen kinderen bekend.

Albert, die genoemd werd *Albert Barels van Hubbelink*. Hij werd geboren te Oldeberkoop op 15 juni 1731 en trouwde op 22 juli 1755 met Hermina Joh. Rijpma van Groningen. Hij overleed reeds op 11 maart 1758, zonder kinderen na te laten. Zijn weduwe hertrouwde in de kerk te Oldeberkoop op 16 oktober 1759 met de scholte van Peize, Jan Willinge. Uit de Genealogie van de familie Willinge Prins in het boek "Oldeberkoop", is niet te zien, wie en wat deze *Jan Willinge* was. Volgens Dr. Bouwer - op blz. 54 van hetzelfde boek - was hij een broer van Ludolf Jan Willinge, die gehuwd was met Johanna Geziena Hubbelink, maar in de bewuste genealogie is zijn naam niet genoemd. Wij laten dus hieronder volgen wat wij over deze Drentse schulte-

familie vonden (Nieuwe Drentse Volks Almanak, 1913):

Jan Willinge, schulte van Norg, geboren 25 november 1685. Kreeg zijn aanstelling als schulte op 12 maart 1695. (Dat minderjarigen als schulte werden benoemd, was helemaal niet vreemd zoals wij gezien hebben bij de Dieverse familie *Ketel*.) Hij overleed te Peize op 23 januari 1771. Was gehuwd met Margaretha Crans in 1718.

Ludolf Jan Willinge, zoon van de vorige, geboren op 26 oktober 1721 te Peize. Kreeg zijn aanstelling als schulte van Norg op 23 maart 1741. Hij was gehuwd met Johanna Geziëna Hubbelink te Oldeberkoop op 22 juni 1754. Hij overleed te Oldeberkoop op 12 februari 1803.

Jan Willinge, geboren te Peize op 15 november 1726. Een broer van de vorige. Kreeg zijn aanstelling als schulte van Norg op 19 maart 1744 en bleef in die functie werkzaam tot zijn overlijden in 1794. Hij was gehuwd met Hermine Rijpma, weduwe van Albert Barels van Hubbelink in 1759.

Dubbelt Willinge, geboren 2 januari 1720 te Peize. Aanstelling als schulte van Eelde op 11 januari 1751. Overleden 1811.

Lucas Willinge, geboren te Peize 6 december 1731. Aanstelling als schulte van Emmen op 18 januari 1772. Overleden te Emmen op 4 augustus 1802.

Hieraan valt nog toe te voegen, ontleend aan de bovengenoemde genealogie Willinge Prins: Een andere broer van Ludolf Jan Willinge was *Berend Tjassens Willinge*, geboren te Peize 1723; gehuwd met *Geziëna Nij-singh*. Uit dat huwelijk o.a. Mr. *Jan Hendrik Willinge*, geboren te Gieten 1772, gehuwd met *Trijntje Tonckens* van Norg. Uit dit huwelijk o.a. *Geziëna Willinge*, geboren te Assen 1805 en gehuwd met Dr. *Petrus Lambertus Prins*, die wij later zullen ontmoeten.

Het vierde, in 1739 nog levende kind van Anna Barbera van Loon en Albartus Hubbelink was de reeds uitvoerig door ons besproken *Jan Con-raet* (Johannes Conradus III) Hubbelink, gedoopt te Oldeberkoop op 26 januari 1736. Wij weten nu van hem, dat hij in 1753 op 12 september in Groningen werd ingeschreven als student in de rechten (Alb. Stud. Acad. Gron.), maar of hij inderdaad gehuwd was met Catharina Wijsma, zoals Popping meedeelt, hebben wij niet kunnen verifiëren. De verdere bewering van deze auteur, volgens welke Jan Conraet pastor was in Winschoten, tot hij in 1757 overleed, is, zoals wij hebben aangetoond een vergissing, omdat Popping de broer van Albartus verwarde met zijn zoon, doordat zij

precies dezelfde namen droegen. Waar en wanneer hij is overleden, met wie hij was getrouwd, en waar en wanneer hun zoon Albertus Hubbelink werd geboren, blijven dus voorlopig onbeantwoorde vragen. Maar dat hij een zoon Albert Hubbelink had, die in 1776 aan de Groningse universiteit studeerde en in 1778 aan de Hogeschool in Franeker, staat vast. In beide gevallen wordt hij ingeschreven met de vermelding "Oldebercopa, Frisius", en dat feit, dat er dus in 1778 in Oldeberkoop nog een rechtstreekse afstamming - een kleinzoon - van Albartus Hubbelink leefde, maakt de geschiedenis van de ontwikkeling van het grondbezit in Oldeberkoop wel wat ingewikkelder dan Dr. Bouwer in het hoofdstuk 3 over dit onderwerp heeft beschreven. Immers, in dat licht bezien, is het helemaal niet zó vanzelfsprekend, dat vrijwel alle bezittingen werden geërfd door het enige zoon-tje *Jan Albert* van Johanna Geziena en Ludolf Jan Willinge.

Toen Albartus Hubbelink in 1753 overleed, leefden van zijn kinderen nog Johanna Geziena, Anna, Albert Barels en Jan Conraet. Albert Barels overleed kinderloos in 1758, en zijn erfdeel kwam uiteindelijk, via het tweede huwelijk van zijn weduwe, Hermine Rijpma, met Jan Willinge, bij zijn zuster Johanna Geziena terecht. Wat er met het erfdeel van Anna Hubbelink gebeurde, kan men zien uit hetgeen Dr. Bouwer over haar meedeelt: na haar overlijden werd ds. Elias van der Ley, haar echtgenoot, eigenaar van een aantal hoeven. Die gingen dus niet naar Johanna Geziena. Wat wij echter gaarne zouden hebben gezien, was het antwoord op deze vraag: Welke hoeven waren het precies, die na het overlijden van Anna Hubbelink eigendom werden van ds. Elias van der Ley? Als wij namelijk vergelijken het door ons op blz. 67 gegeven overzicht van de bezittingen van Albartus Hubbelink in 1728 en de door Dr. Bouwer (op blz. 54 van "Oldeberkoop") gegeven opsomming van het bezit van Jan Albert Willinge in 1818, dan mankeert daaraan alléén Oldeberkoop Nr. 27, die in 1728 voor de ene helft eigendom was van A. Hubbelink en voor de andere helft van Oene Harmens en A. van der Vecht, ieder voor $\frac{1}{4}$. Tenzij het dus gaat om na 1728 door Albertus Hubbelink aangekochte hoeven (maar vóór 1753), moeten wij dus aannemen, dat ds. Elias van der Ley die hoeve(n) slechts heeft geërfd van zijn vrouw, bij fidei-commis, m.a.w. gedurende zijn leven, en dat ze na zijn overlijden weer terug zijn gegaan naar Anna's familie, in dit geval Johanna Geziena's zoon Jan Albert Willinge.

Wat er met het erfdeel van Jan Conraet uiteindelijk is gebeurd, is ook duidelijk. Daar er nooit sprake is van eigendommen van een Albert

Hubbelink - na 1753 - moeten alle goederen die deze van zijn vader erfde ook terecht zijn gekomen bij Jan Albert Willinge, en dat kan alleen, indien Albert Hubbelink vóór zijn meerderjarigheid is overleden. Het probleem heeft zich voor Dr. Bouwer niet voorgedaan, omdat hem het bestaan van deze Albert Hubbelink niet bekend was.

Wij komen nu nog even terug op het testament van Anna Frankena van 1738. Het is duidelijk, dat zij onder haar "neven en nichten" (in feite waren het achterneven en -nichten) één grote favoriet had: Nicolaus van Heloma, die zij doorlopend haar "heeff Claes" noemt. Blijkbaar had zij meer vertrouwen in hem, dan in zijn oudere broer Matthijs, die een militaire loopbaan had gekozen. Buiten de fidei-commis bepalingen in haar testament vielen "de huijsinge door mij bewoont" en "de Hof daeragter gelegen" en "mijn aendeel in de soo genaemde *Hússecamp*, benevens mijn plaets gelegen onder Oude Bercoop, staende op 't Cohier met No. 20", die volgens het Stemkohier van 1728 in dat jaar voor $\frac{1}{4}$ eigendom was van Albartus Hubbelink: al deze legateert zij aan de zoon van Anna Barbera van Loon en Albartus Hubbelink, Albert Barels van Hubbelink. Haar bezittingen in Weststellingwerf, in Wolvega en Oldeholtwolde gaan naar Claes van Heloma.

Wij hebben er reeds eerder op gewezen, dat er van Joachimus Frankena zo weinig bekend is. Inmiddels hebben wij aan dat weinige toch nog één feit kunnen toevoegen: hij blijkt gestudeerd te hebben aan de Hoogeschool te Franeker, waar hij op 8 november 1677 werd ingeschreven als student in de letteren en wijsbegeerte (phil. et lit.) onder de naam Joachimus Frankena, Sylvanus, Frisius. Wij mogen aannemen, dat hij ongehuwd is gebleven, of althans kinderloos gestorven, en wel vóór 1738, omdat noch hij, noch zijn kind(eren) in zijn zusters testament voorkomen.²⁾ Na de dood van Anna Frankena is er onder de eigenaren van boerderijen in Stellingwerf-Oosteynde geen Frankena meer voorgekomen. Dat betekent dus dat alle bezittingen van de 3 Frankena's overgegaan zijn naar de hierboven besproken 5 kinderen van Tjeerd van Heloma en naar de in Anna Frankena's testament genoemde kinderen van Anna Barbera van Loon.

Wij moeten hier nog even nader ingaan op hetgeen Dr. Bouwer schrijft in Hoofdstuk 3 van het meergenoemde boek "Oldeberkoop", onder het hoofd: Het Grondbezit, op blz. 50 t/m 56; in het bijzonder op zijn schets van de ontwikkeling van het grondbezit in Oldeberkoop op blz. 51 t/m 54. Behalve dat, naar ons oordeel, dit zeer belangrijke onderwerp veel te be-

knopt is behandeld - maar dat kon in een boek als dit waarschijnlijk ook niet anders - hebben wij naast elders reeds geuite kritiek; een aantal vraagtekens geplaatst bij dit onderdeel.

Te beginnen met hetgeen Dr. Bouwer schrijft, onderaan op blz. 52: "De hoeven No. 17, 19, 25 en 28 zijn in 1640 in bezit van Hylck van Lycklama". Wij hebben het reeds eerder gezegd en herhalen dat hier: In het Stemkohier van 1640 zijn de eigenaars van hoeve Nr. 25 Hylck van Lycklama *en de Erfgenamen van Eydzo Terwischa*. En deze erfgenamen waren, zoals wij hebben aangetoond, de vier dochters van Eyse Jans van Terwisga en Harmentje Stevens: Jelcke, Antyn, Hiltje en Zwaantje. Dit kan alleen betekenen, dat Eyse Jans en Hylck van Lycklama (zijn achternicht), vóór 1623 gezamenlijk de eigenaars waren van deze Nr. 25, en dit kan eigenlijk alléén, als Hylck dit aandeel heeft geërfd van haar grootmoeder Hylck van Terwisga, of haar vader Eyso Lycklama à Nijeholt. Het is opvallend dat Dr. Bouwer in zijn schets van de ontwikkeling begint met een foutieve opgave betreffende deze, voor de verdere geschiedenis toch zo belangrijke hoeve Nr. 25, en dan in het gehele verdere verhaal met geen woord meer rept over deze hoeve, die o.i. een van de oudste, zo niet de oudste bezitting van de Terwisga's in Oldeberkoop was, waar zij en hun nakomelingen - in de vrouwelijke lijn weliswaar - enige eeuwen hebben gewoond. Zou het ook niet 'mijn Grietmansche huis en lant tot Oldeberkoop' zijn, waarover Jelcke van Terwisga spreekt in haar testament, en dat bij "het eerste gedeelte" hoort, dat aan Antien Frankena, 'mijn suster Hiltien Terwisscha doghter' wordt vermaakt? In 1698 bezit Aernt Barels II de ene helft, en de familie Frankena samen de andere helft. In 1728 is Albartus Hubbelink eigenaar van Aernt Barels' helft en de Frankena/Van Heloma's van de andere. Zoals men ziet blijft deze hoeve een gezamenlijk familie-bezit. Als Anna Frankena overlijdt, blijkt uit haar testament, dat zij het "stemgerechte" van de "plaetsen en goederen onder den dorpe Olde en Nieu Berkoop" legateert aan haar "neeff" Claes van Heloma, maar dat dit na de dood van genoemde Claes van Heloma zal komen op Albert Barels van Hubbelink. Aangezien Nicolaus van Heloma stierf in 1774, en Albert Barels van Hubbelink reeds in 1758 was overleden, zou het toch wel van belang zijn geweest, als ons ook was meegedeeld, wat er met deze Nr. 25 verder is gebeurd. Hij wordt niet genoemd bij de 23 (dat moet zijn 22) hoeven, die in 1818 eigendom zijn van Mr. *Jan Albert Willinge*. Zoals wij later zullen zien, is Nr. 25 in 1818 eigendom van de familie Van Heloma, maar wij zouden gaarne hebben gehoord,

hoe deze bezitsovergang in zijn werk is gegaan, omdat immers de helft behoorde aan de erfgenamen van Albartus Hubbelink.

Dat Dr. Bouwer niet heeft getracht de herkomst van Albartus Hubbelink na te gaan, evenmin als die van Barbara Ketel, is jammer. Had hij dit wél gedaan, dan zou hij misschien (op blz. 54) niet hebben geschreven: "Na het overlijden van Albartus Hubbelink omstreeks 1750, komt het grondbezit *dus* (cursiv. v. ons, M.) in handen van Johanna Geziena". Zó vanzelfsprekend was dat niet, als men weet, dat er nog een mannelijke nakomeling in de rechte lijn van Albartus Hubbelink leefde, toen Johanna Geziena in 1760 overleed. Andere belangrijke bronnen, die Dr. B. òf niet gekend, òf niet geraadpleegd heeft, zijn de testamenten van Jelcke en Hiltje van Terwisga en van Anna Frankena, terwijl bovendien enige kennis van de familiegeschiedenis van de Van Heloma's, de Frankena's en hun relaties tot de families Barels en Ketel o.i. onmisbaar zijn voor een goed begrip van de ontwikkeling van het grondbezit in Oldeberkoop. Dat de hoeven Nrs. 24 en 26 worden geërfd door de familie Frankena, is wel juist, maar niet, dat zij deze tot 1748 behouden, zoals op blz. 53 wordt vermeld, want zoals wij hebben gezien, was de laatste der Stellingwerfse Frankena's reeds in 1739 gestorven.

Als in 1748 kapitein (dat moet, volgens Anna Frankena's testament zijn: Kapitein-Luitenant) Matthijs van Heloma de eigenaar is, dan betekent dat dus, dat de broers en zusters blijkbaar de erfenis van hun tante onder elkaar hebben verdeeld. Wij weten nu, dat de fideï-commis bepaling, waarbij alle goederen zouden overgaan op de kinderen van Anna Barbera van Loon, als de 5 Van Heloma's allen kinderloos zouden overlijden, niet van kracht zijn geworden, omdat "heeff Claes", Nicolaus van Heloma twee zoons naliet, die dus alle goederen uiteindelijk erfden, ook die van Matthijs, Anna, Harmina en Hiltje, omdat die alle vier kinderloos bleven. Dat "vermoedelijk ook mevrouw Franckena" een zuster was van Jelcke Terwisga (bovenaan blz. 53) weten wij inmiddels wel zeker. Als het niet uit andere bronnen bekend was, dan zou ook dit duidelijk zijn geworden uit het testament van Hiltje van Terwisga en dat van Anna Frankena. Uit dat laatste document zou de schrijver dan óók geweten hebben, dat de predikant H.W. Couttis de echtgenoot was van Harmina van Heloma, en dat deze dus eigenlijk slechts "nomine uxoris" eigenaar van Nr. 38 kon zijn, en dat deze hoeve na haar dood weer terug moest gaan naar de Van Heloma's, krachtens het bepaalde in Anna Frankena's testament. Als de hoeve dus

in de jaren daarna (d.i. na 1748) in verschillende stukken uiteenvalt, dan kan dit niet anders verklaard worden dan door aan te nemen, dat dit is gebeurd door verkoop door Nicolaus (neef Claes) na 1768, toen hij de enige overlevende van de vijf erfgenamen van Anna van Frankena was. Harmina stierf in 1748, Hiltje vóór 1767, Matthijs in 1768, en Anna vóór 1774.

Hoeve Nr. 42 kwam via de Van Heloma's in handen van de familie *Huber*, die nog in 1860 als eigenaar wordt opgegeven. Aldus Dr. B. verder op blz. 53. Wij zagen, dat deze hoeve in 1728 gezamenlijk eigendom was van Joachimus en Anna Frankena en de Weduwe Heloma. Wat wij gaarne hadden willen weten, is: hoe is deze overgang naar de familie Huber tot stand gekomen? Geschiedde dit door verkoop of was er misschien ook een familie-relatie - door huwelijk - tussen de Van Heloma's en de Huber's. En via welke Huber en welke Van Heloma kwam deze eigendomsoverdracht tot stand? Het zijn allemaal vragen, die wij wel moeten stellen, want het ligt helemaal niet voor de hand hier in Oldeberkoop bezittingen van de familie Huber te vinden. Wie waren deze Huber's? Volgens de Encyclopedie van Friesland (blz. 374) was dit een Zwitsers geslacht. Heinrich, ca. 1561-1641, kwam omstreeks 1600 als officier in Friesland. Een kleinzoon was Ulrich en diens zoon Hermannus, jurist, was secretaris der Staten in 1681, en burgemeester van Sneek. Zacharias was een andere kleinzoon van Heinrich. Een kleinzoon van Hermannus heette Ulrich Hermann (1727-1767); deze was ontvanger der Floorerente. Zoons o.a. Johannes Lambertus en Ulrich Jan (1752-1804), Raad in 't Hof van Friesland; enz. enz. De meeste leden van de Friese tak waren juristen, sommige predikant of arts, maar nergens vinden wij een aanknopingspunt met Oldeberkoop of met de Van Heloma's, dat kan verklaren hoe de Huber's aan bezittingen in Oldeberkoop kwamen.

De huwelijksdatum 2 mei 1707 van Anna Barels en de heer Van Loon is kennelijk een drukfout, want dat moet, zoals wij gezien hebben 1706 zijn. Maar als de schrijver, in de laatste alinea op blz. 53 spreekt over de toevoeging - lees: uitbreiding - van het bezit van Aernt Barels in 1698 tot Albartus Hubbelink in 1728 - dan zijn enkele correcties noodzakelijk:

Hoeve Nr. 16 is in 1728 nog voor ruim de helft eigendom van Lyckle Lubberts en zijn beide zonen Jacobus en Lubbertus; het resterende gedeelte is dan van Pier Berents weduwe en haar kinderen en Herman Jans Schipper. Bij deze hoeve willen wij een paar opmerkingen maken; ten

eerste over het feit, dat dit één van de gevallen is, waarbij, in de tekst, achter de namen der eigenaars, is vermeld dat zij "papisten" zijn. Wij zullen hier niet verder op dit verschijnsel ingaan, omdat wij daarover elders reeds hebben geschreven (zie: "Papisten in Ooststellingwerf" = Driem. Blad. Jg. 26, 1974, blz. 13/18). Hier alleen dit: de hoofdredacteur van het onderhavige werk "Oldeberkoop", merkt hierover op (blz. 81): "Hoe enkele "papisten", die aan het eind van de 17de eeuw in Oldeberkoop gesignaleerd zijn, geplaatst moeten worden is niet geheel duidelijk. De weinige 18de en 19de eeuwse "roomsen" ter plaatse, blijken van elders afkomstig te zijn: voor het merendeel van origine Duitse wevers". Tot zover Dr. Spahr van der Hoek. Wij kunnen het met deze zienswijze niet eens zijn, want als wij enkele namen van de "papisten", niet alleen in Oldeberkoop, maar in de hele grietenij, op een rijtje zetten, dan lijkt daar niet veel bij te zijn, dat van Duitse origine is. Wij noemen: natuurlijk de reeds genoemde Lyckle Lubberts en zijn zoons; Jan Luijtjes, Sierck Liemenburg, Tjaart Jannes, Jebbegyn Jochems, Femmechien Geerts, Jantyn Ages.

Wat de genoemde *Lyckle Lubberts* betreft, het viel ons op, dat deze namen een frappante overeenkomst vertonen met leden der familie Lycklama à Nijeholt. Een soortgelijke gedachte riep voor ons op de eigenaar van Oldeberkoop Nr. 10 in 1698 *Sierck Liemenburg* (papist); hierbij wekt niet alleen de naam Sierck associaties met leden der families Terwisga en Lycklama, maar ook de familienaam Liemenburg doet aan de laatstgenoemde familie denken, want heette hun "stins" niet "Liemenburg"? De ook genoemde hoeve Nr. 22 was in 1728 nog voor $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{40}$ parten van Abraham van der Vecht, en A. Hubbelink en Jannes Gosses kinderen samen van het restant. Hoeve Nr. 34 was reeds in 1698 geheel het eigendom van Aernst Barels. Nrs. 31 en 33 zijn in 1728 nog slechts voor de helft van A. Hubbelink, en Marten Douwes bezit van beide de andere helft.

In 1748 leven alle potentiële erfgenamen van Albartus Hubbelink en Anna Frankena nog, op één uitzondering na: *Harmina van Heloma*, de echtgenote van Ds. Henricus Wilhelmus Couttis, overleed te Mantgum, op 21 januari 1748. In 1768 is de toestand geheel anders geworden. Van alle in het voorgaande genoemde erfgenamen leven dan alleen nog Anna Frankena's "neeff Claes" van Heloma en twee kleinzoontjes van Albartus Hubbelink, n.l. *Jan Albert*, de zoon van Geziena Johanna Hubbelink en Ludolf Jan Willinge, geboren op 21 juli 1760, en *Albert*, de zoon van Jan

Conraet Hubbelink en Catharina Wijnsma, wiens geboortedatum nog onbekend is, maar die men op omstreeks 1760 mag stellen, gezien het feit, dat hij in 1776 student was.

Wij hebben gezien, dat na het overlijden van Albartus Hubbelink in 1753 tot voogden over zijn nagelaten weeskinderen werden benoemd, zijn broer Johannes Conradus (Jan Conraad), predikant te Winschoten, en *Willem Meekhoff*, oud-luitenant, wonende te Makkinga. Wie was deze Meekhoff? Het zal wel niemand verbazen, als blijkt, dat ook deze door een huwelijk geparenteerd is aan één van de besproken families. De naam *Meekhoff* is in Stellingwerf-Oosteynde geen vreemde, want in 1698 is de Bijzitter *Haucke Meekhoff* eigenaar van de hoeven Nrs. 14, 26 en 32 in Makkinga. In 1728 is de secretaris van Stellingwerf-Oosteynde *Gerardus Meekhoff* eigenaar van de hoeven Oldeberkoop Nrs. 15 en 32. Deze Gerardus Meekhoff was getrouwd met Albertina Sophia van Bonnema, en de genoemde Willem Meekhoff was hun zoon. In datzelfde jaar 1728 is een Anna Meekhoff eigenaar van Oldeberkoop Nr. 14. De juiste relatie vinden wij in de genealogie van de familie Van Heloma. Daarin lezen wij, dat *Anna van Heloma*, dochter van Tjeerd van Heloma en Siccomina van Boekholt, gedoopt te Heerenveen op 3 juni 1711, trouwde met *Willem Meekhoff*, luitenant infanterie in de compagnie Van Merwede in 1737, op 1 september te Elsloo. Anna overleed vóór 1753, want Willem Meekhoff hertrouwde op 21 maart van dat jaar. In 1728 komt de naam Meekhoff in Makkinga niet meer voor onder de eigenaren, en evenmin in de andere dorpen.

In 1728 is de hoeve Oldeberkoop Nr. 26, die in 1698 eigendom was van de secretaris Gerardus Meekhoff in handen van nog een andere militair, n.l. van "de heer Out-Ritmeester *G.W. Carpenter van Westerbeeck*", die dan tevens "nomine uxoris" voor 2/5 parten eigenaar is van Nr. 12, waarvan Abraham van der Vecht ook 2/5 parten bezit, en Albartus Hubbelink 1/5 part, terwijl als meijer van deze Nr. 12 wordt vermeld dezelfde Carpenter. Een en ander geeft ons aanleiding te veronderstellen, dat er eveneens een huwelijksrelatie heeft bestaan tussen deze Carpenter van Westerbeeck en Meekhoff en Van der Vecht. De oud-ritmeester woont in 1728 blijkbaar in Oldeberkoop. Uit de Nieuwe Drentse Volks Almanak van 1902, blz. 132-133, kunnen wij omtrent hem nog de volgende bijzonderheden meedelen:

Op de lotting van de Etstoel van 18 juli 1719 komen *Gelein Wolter Carpenter*, Ritmeester, Frans Wolter Carpenter, Majoor, Philip Pieter

Carpenter, Colonel, en Jan Struuck van Benthem, Ritmeester, nomine uxoris, Aleida Margaretha Carpenter, als kinderen van wijlen vrouw Margaretha Geertruida van Westerbeeck, fidei-commissaire erfgenamen van wijlen François van Westerbeeck en vrouw Maria de Gijzelaar, en uit dien hoofde bezitters van de halve Westerbeeksloot in Vledder voor. De hierin genoemde *Gelein Wolter* is dezelfde als de Out-Ritmeester G.W. Carpenter van Westerbeeck in 1728 in Oldeberkoop. Hij heeft alleen, zoals zo dikwijls gedaan werd, zijn moeders naam aan de zijne toegevoegd.

Omtrent Westerbeek vernemen wij nog uit dezelfde bron (blz. 80/81): Frans van Westerbeek is in 1616 Kapitein-Gouverneur van Steenwijk, en in 1630 Kapitein-Commandeur. Het is duidelijk, dat hij behoorde tot een "militaire" familie, die bovendien, evenals de Van Heloma's en de Lycklama's, zich bezig hield met verveningen. In 1630 klaagden namelijk de parochianen van Wapserveen over hem, omdat hun landen door een door hem geplaatst verlaat werden bedorven, en zij verzochten intrekking van de octrooien voor de verveningen hem vroeger verleend.

Voordat wij nu overgaan tot hoofdstuk VII, willen wij hier nog een enkele opmerking maken over een verschijnsel, waarop vroeger ook reeds is gewezen, o.a. door Oosterwijk³⁾ en onszelf⁴⁾, namelijk het feit, dat er in de 17de en 18de eeuw zoveel boerderijen in het bezit waren van slechts enkele families van grootgrondbezitters - die zelf vaak geen boeren waren, en soms niet eens in de grietenij woonden. Ook Dr. Bouwer zinspeelt hierop, als hij op blz. 50 van meergenoemd boek "Oldeberkoop" opmerkt "dat in Oldeberkoop slechts weinig boeren zich eigenaar mochten noemen van de grond, waarop zij werkten". In die omstandigheden is het misschien niet eens zo vreemd temidden van die groot-grondbezitters nogal eens officieren of oud-officieren te ontmoeten. Wij zijn daarvan reeds verschillende tegengekomen; zo b.v. de oud-kapitein Jacob Brouwer in Oosterwolde, en diverse leden der familie Gasinjet, de Van Heloma's, Meekhoff en Carpenter. Maar wat wij nog niet eerder zo duidelijk hebben laten uitkomen, is het feit, dat er door een aantal predikanten hierin ook een rol wordt gespeeld. Wij hebben reeds ontmoet de dominee's Hubbelink, Van der Ley en Couttis. Er zijn er echter nog meer, want wij vonden in 1698 in Oldeberkoop, als gedeeltelijk eigenaar van de hoeve Nr. 12, Ds. Paulus van der Vecht, en de weduwe van Ds. Hermannus van der Vecht, beide voor 1/6 deel. Popping⁵⁾ heeft een lijst van Ned. Herv. predikanten in Ooststellingwerf, doch daarin vinden wij alleen deze Hermannus van der

Vecht, die van 1664-1670 predikant was te Oosterwolde (waaronder toen ook Appelsche, Vochtele, Donkerbroek en Haule ressorteerden). Paulus van der Vecht wordt daar niet bij vermeld. Verder vonden wij in 1698 alleen nog een dominee *Melchior Steentilla*, volgens Popping predikant te Olde- en Nijeberkoop van 1702-1708, toen hij naar Beetsterzwaag ging. Maar hier is hij in 1698 eigenaar van de hoeven Makkinga Nr. 19 (voor $\frac{1}{4}$), Nr. 23 (voor $\frac{1}{2}$) en Donkerbroek Nr. 18 (voor $\frac{1}{3}$). In 1728 vinden wij onder de eigenaren 4 predikanten, t.w. Ds. *C. Nauta* (niet bij Popping), Ds. *Petrus Hania*, Ds. *Isaac Poutsma* en Ds. *Haanstra* (ook niet bij Popping). Ds. C. Nauta en Ds. P. Hania zijn gedeeltelijk eigenaars van Makkinga Nr. 19 (ieder voor $\frac{1}{4}$) en Nr. 23 (ieder voor $\frac{1}{2}$) en van Donkerbroek Nr. 18 (ieder voor $\frac{1}{5}$). Ds. Isaac Poutsma is eigenaar van Donkerbroek Nr. 8, Oosterwolde Nrs. 20 en 23 (ieder voor $\frac{1}{4}$), terwijl Ds. Haanstra eigenaar is van Oosterwolde Nr. 22 (nom.lib., d.i. namens zijn kinderen) en Nr. 50 (voor $\frac{1}{3}$).

NOTEN

1. Hij verkreeg bij Resolutie van Gedep. Staten van Friesland d.d. 12 augustus 1748 octrooi tot het graven van een vaart uit zijn veengraverijen onder Oidetryne tot in de Lindestroom (de *Helomavaart*). Hij werd in 1766 bij koop eigenaar van het goed *Westerbeekslot* in het kerspel Vledder en was aanlegger van de wegen van Westerbeekslot (d.i. nu: Frederiksoord) naar Vledder en van Havelte over Wapserveen naar Westerbeekslot in 1770 (Ned. Patr., Jg. 1937). Nicolaas van Heloma, destijds eigenaar van het erve op Wapserveen, thans (i.e. 1902) bewoond door en eigendom van Jan Blok, en daarom tegenwoordig de *Jan Bloksweg* - ook nog wel: de Nieuwe Weg, genoemd (Nieuwe Drentsche Volksalmanak, 1902, blz. 80/81).
Zie ook: Mr. W.W. Wichers Wierdsma: "Geschiedenis van het administratief toezicht op de lage verveningen in Friesland", Leiden 1885, waar op blz. 7 melding wordt gemaakt van een request door enige verveners, o.a. Nicolaus van Heloma in 1766 aan de Staten van Friesland gericht.
2. Uit Reëelcohireren van O. en W. Stellingwerf van 1736 blijkt dat hij in dat jaar reeds is overleden. In de Hypotheekboeken komt als laatste post van hem voor een obligatie d.d. 8 maart 1729, die op 22-2-1733 werd voldaan. Maar er is daarbij niet vermeld of hijzelf heeft betaald, of zijn erfgenamen. Hij is dus overleden tussen 1729 en 1736.
3. Zie noot 9, hoofdstuk I.
4. Zie noot 2, hoofdstuk II.
5. Zie noot 12, hoofdstuk I.

De ontwikkeling na 1753

Wij hebben in het vorige hoofdstuk gezien, dat er in 1768 nog slechts 3 potentiële erfgenamen van Hubbelink en Van Heloma over zijn:

1. *Nicolaus van Heloma*, als enige, krachtens het testament van Anna Fran-
kena;
2. *Jan Albert Willinge*, de enige zoon (minderjarig) van Johanna Geziëna
Hubbelink en Ludolf Jan Willinge, kleinzoon van Albartus Hubbelink;
3. *Albert Hubbelink*, de enige zoon van Jan Conraet Hubbelink en Catha-
rina Wijnsma, eveneens minderjarige kleinzoon van Albartus Hubbelink.

Wij zagen verder ook, dat Nicolaus van Heloma uit zijn huwelijk met Anna Maria de Jongh twee zoons had, n.l.:

1. *Tjaart van Heloma*, geboren te Wolvega op 5 september 1753 en gedoopt
aldaar op 9 september d.a.v.;
2. *Marcus van Heloma*, geboren te Heerenveen, h. Voormeer, op 1 november
1755 en gedoopt aldaar op 9 november d.a.v.

Als hun vader Nicolaus van Heloma op 22 oktober 1774 overlijdt (hij verdrong in de Helomavaart), dan zijn deze twee broers Tjaart en Marcus zijn enige erfgenamen. Naast de vele openbare functies die zij bekleedden, waren zij ook de opvolgers van hun vaders als verveners. Zij verkregen, als eigenaars van de Weststellingwerfse geöctrooiëerde Eerste Veencompagnie (Octrooi d.d. 1 april 1642), bij resoluties van Gedeputeerde Staten van Friesland d.d. 26 februari 1782 en 20 augustus 1790, octrooi tot opwijking van venen uit de compagnons vierde parten dwarsvaart door de landsscheiding tot in het hogeveen onder Vledder. Bij besluiten van Ridderschap en Eigenerfden van Drenthe d.d. 25 maart 1783 en 23 maart 1790 werd aan de gezamenlijke eigenaars der Vledderse venen toegestaan om, in overeenstemming met het accoord, door hen gesloten met Tjaart en Marcus van Heloma, als eigenaars van de Weststellingwerfse Veencompagnie, uit de Weststellingwerfse vaart in hun venen op te wijken en op die wijze hun turf weg te voeren. Van hun vele openbare functies vermelden wij slechts dat Tjaart van Heloma van 1774 tot 1795 Secretaris van Schoterland was (hij volgde hierin zijn vader op); hij was lid van de 2de Nationale Vergadering te 's-Gravenhage in 1797. Hij overleed te 's-Gravenhage

op 17 januari 1798. Er wordt nergens melding gemaakt van een huwelijk of van kinderen, zodat aangenomen mag worden, dat hij ongehuwd is gebleven.

Zijn broer Marcus is dan vermoedelijk zijn enige erfgenaam geweest. Deze was o.a. Volmacht op de Landsdag van Friesland voor Opsterland, uit de stand der Eigenerfden van 1778 tot 1788; hij was Commies van 's Lands Gemeene Middelen in het kwartier Zevenwouden ter standplaats Dideberkoop van 1789 tot 1796. Hij was Drost in het vierde Drostambt van Friesland (omvattende Aengwirden, Schoterland en Weststellingwerf) in 1805. Hij overleed te Heerenveen, h. Voormeer op 20 oktober 1805 en werd begraven in Oudeschoot. Marcus was tweemaal gehuwd. Uit zijn eerste huwelijk werd alleen een dochtertje geboren, dat op 16-jarige leeftijd overleed. Hij trouwde voor de tweede keer in 1794 te Heerenveen met Aletta Catharina van Scheltinga, en uit dat huwelijk werden 4 kinderen geboren: een dochtertje in 1796, dat nog in hetzelfde jaar overleed, en 3 zoons, waarvan er één binnen een jaar na de geboorte overleed. De beide andere zoons waren *Nicolaus* en *Marcus*, en deze twee waren dus na 20 oktober 1805 de enige erfgenamen van de toen nog in het bezit der Van Heloma's overgebleven eigendommen afkomstig van de Frankena's. En het zijn ook deze twee, die wij later, in de Floreenregisters van Ooststellingwerf in 1818 tegenkomen. Nicolaus (later Mr. Nicolaus) van Heloma werd op 25 juni 1798 te Heerenveen geboren; hij was advocaat te Heerenveen in 1820 en grietman van Weststellingwerf van 1821 tot 1850. Hij overleed te Arnhem op 16 september 1897.

Marcus (later Mr. Marcus) van Heloma werd geboren op 23 januari 1806 te Heerenveen. In 1830 was ook hij advocaat in Heerenveen. Hij maakte zijn carrière bij de rechterlijke macht: achtereenvolgens als vrede-rechter-plaatsvervanger van 1834 tot 1838; kantonrechter-plaatsvervanger van 1838 tot 1846 en rechter-plaatsvervanger bij de Arrondissements Rechtbank aldaar van 1846 tot 1876. Hij was lid van de Grietenijraad, assessor van Schoterland, lid Gedeputeerde Staten van Friesland van 1845 tot 1850, Volmacht van 1836 tot 1885. Achtereenvolgens lid en voorzitter Dijkbestuur, enz., enz. Hij overleed te Heerenveen, h. Voormeer op 18 september 1885 en werd begraven te Oudeschoot. Hij was gehuwd met Jonkvr. Maria van Smimia, dr. van Jhr. Mr. Hector en Wiskje van Haersma.

Omdat deze twee broers Nicolaus en Marcus de laatste der Van Heloma's zijn, die in het bestek van ons verhaal voorkomen, zullen wij de verdere

geschiedenis der familie Van Heloma laten rusten. Voor belangstellenden zij verwezen naar het zeer uitvoerige overzicht in Nederlands Patriciaat, 23ste Jaargang 1937, dat echter wel hier en daar aanvulling en correctie behoeft.

Bij alle vele en veelzijdige activiteiten behoeft het nauwelijks verwondering te wekken, dat de belangstelling voor hun grondbezit in Ooststellingwerf niet al te groot is geweest, zodat geleidelijk aan veel boerderijen werden verkocht, en dat er na de 18de eeuw niet veel van het oorspronkelijke bezit meer over is. Wij komen daar straks op terug. Wij gaan nu over tot een laatste blik op de geschiedenis van de lijn Terwisga - Barels - Van Loon - Hubbelink - Willinge.

Na de dood van Albartus Hubbelink in 1753 bleven er zoals wij zagen nog een 4-tal van zijn kinderen als erfgenamen achter, terwijl wij ook hebben gezien, dat daar tenslotte als enige erfgenaam over is gebleven *Jan Albert Willinge*, kleinzoon van Hubbelink. In 1784, op 4 januari trouwde deze, toen Mr. Jan Albert Willinge, met *Taad Wigeri*, geboren te Franeker als dochter van de jurist *Elias Wigeri*, geboren te Wolvega op 2 februari 1730 en overleden te Leeuwarden op 15 april 1791. Hij was hoogleraar te Franeker en later Procureur-Generaal bij het Hof van Friesland. Taad Wigeri overleed te Oldeberkoop in 1833. Jan Albert studeerde rechten in Franeker (inschrijving op 20 september 1780). Van 1816 tot zijn overlijden op 31 januari 1839 was hij grietman van Ooststellingwerf. Het huwelijk van Jan Albert Willinge en Taad Wigeri bleef kinderloos, zodat met deze Willinge ook de laatste afstammeling van de Terwisga's in deze lijn van het toneel verdween. Om zijn bezit een soortgelijk lot te besparen als dat van de Frankena/Van Heloma lijn, benoemde hij in zijn testament een achternicht, *Geziena Willinge*, dochter van Mr. Jan Hendrik Willinge en Trijntje Tonckens, tot zijn enige erfgenaam of, in zijn eigen woorden: "benoeme ik tot mijn eenige, universeele en geheele erfgenaam van alle mijne na te laten goederen ...".

Geziena Willinge werd in 1805 te Assen geboren en zij trouwde in 1828 te Meppel met Lambertus Petrus Prins, geboren te Dwingelo in 1799. Prins was arts te Wolvega en Oldeberkoop. Hij overleed in 1858 en Geziena in 1860, beide te Oldeberkoop. Hun nakomelingen namen bij hun vaders naam ook hun moeders naam aan, en zo ontstond dan de familienaam Willinge Prins. Voor een vollediger overzicht verwijzen wij naar het meergenoemde werk "Oldeberkoop".

In dit hoofdstuk willen wij ons bezig houden met de geschiedenis van het grondbezit van de Hubbelink/Willinge familie en van de Frankena/Van Heloma familie, en zullen daarvoor een vergelijking maken tussen hetgeen deze families bezitten in 1728 en 1818, aan de hand van de gegevens uit het Kohier van Stemmen van 1728 en het Floreenregister van de grietenij Ooststellingwerf van 1818. Dit laatste werd opgemaakt onder leiding van de toenmalige grietman, dezelfde Mr. Jan Albert Willinge, die in dat register zo'n vooraanstaande plaats inneemt. Wij citeren hem, als hij vooraf mededeelt:

"Het Kohier en Register der Floreenen, liggende op de vaste goederen in de Grietenije Ooststellingwerf. Opgemaakt en vernieuwd door de grietman en twee assessoren, geadsisteerd met den Secretaris (D.H. Jager, A.B. Prakken en G.L. Brouwer), met assumptie en overroeping der belanghebbenden, ingevolge Resolutien van de Edele Groot Achtbare Heeren Staten der Provincie Vriesland den 9 Julij 1817, op approbatie van Zijne Majesteit den Koning bij Hoogstderzelfs Besluit van den 8 Juny 1818, no. 150, verleend."

In alle dorpen der grietenij worden na volledige opsomming en beschrijving der eigendommen met naastliggers, eigenaren en gebruikers, de daarop liggende floreenen opgeteld en daarna volgt deze verklaring:

"Waaruit alsoo gebleekt dat in deze dorpen zijn ... floreenen, ... stuivers en ... penningen.

Aldus gedaan en gebesoigneerd in de dorpskercke te ..., na voorafgaande proclamatie, huiskondiging en klokkeppinge. In kennisse van ons, grietman, assessoren en Secretaris van de Grietenie Ooststellingwerf. Oldeberkoop, Actum den 1 Augustus 1818".

Was getekent J.A. Willinge

D.H. Jager

A.B. Prakken

G.L. Brouwer.

Voor de andere dorpen is alleen de datum anders: Nijeberkoop 4 Augustus, Makkinga 7 Augustus, Donkerbroek 14 Augustus, Haule 15 Augustus, Oosterwolde 20 Augustus, Appelscha 22 Augustus, Langedyke 25 Augustus en Elsloo 27 Augustus 1818. Aan het slot volgt dan nog de Recapitulatie:

	Flor.	St.	Penn.
Oldeberkoop	167	24	-
Nijeberkoop	52	24	8

Makkinga	75	18	8
Donkerbroek	84	22	4
Haule	34	18	-
Oosterwolde	199	15	12
Vochteloo	31	7	-
Appelscha	73	24	12
Langedyke	24	1	-
Elsloo	81	14	-
	825	16	10

"Geblijkende Alsoo, dat in de Grietenije Ooststellingwerf zijn acht honderd vijf en twintich Floreenen Sestien stuivers en tien penningen.

Aldus vernieuwd en opgemaakt in kennisse van ons, grietman, assessoren en secretaris van de grietenie Ooststellingwerf.

Actum den 31 Augustus 1818. Was getekend J.A. Willinge, D.H. Jager, A.B. Prakken, G.L. Brouwer."

Van het onderhavige Floreenregister bevindt zich een copie in het Archief der Gemeente Ooststellingwerf te Oosterwolde, gedateerd op 12 Augustus 1819, voor copy conform getekend door de griffier der Staten van Friesland, D.B. van der Maer. Uit zeer vele, later toegevoegde veranderingen, betrekking hebbende op koop en verkoop blijkt dat vooral J.A. Willinge in de jaren 1818 tot omstreeks 1828 zijn bezit nog aanzienlijk heeft uitgebreid, terwijl daarentegen andere eigenaren veel eigendommen hebben verkocht - zoals o.a. de gebroeders Nicolaas en Marcus van Heloma -, maar wij hebben ons om allerlei redenen moeten beperken tot het register van 1818 zelf. De meeste na die tijd ingelaste veranderingen zijn o.i. ook van meer belang voor de geschiedenis der familie Willinge Prins.

Wij zullen nu, aan de hand van dit Floreenregister, nagaan wat er met de bezittingen van Albartus Hubbelink (I), en met die van de familie Frankena/Van Heloma (II) is gebeurd.

I. Zoals blijkt uit ons overzicht op blz. 67 was Albartus Hubbelink in 1728 eigenaar van de volgende hoeven:

1. In Oldeberkoop:
    - a) geheel: Nrs. 8, 13, 18, 21, 34, 37, 45, 46, 47, 48 (10 hoeven);
    - b) deels: ~~10, 17~~ Nrs. 12, 17, 20, 22, 25, 27, 28, 31, 33 (9 hoeven);
- Nr. 20 was voor $\frac{1}{4}$ van Hubbelink en voor $\frac{3}{4}$

van Anna Frankena;
Nr. 25 was voor $\frac{1}{2}$ van Hubbelink en voor $\frac{1}{2}$
van Frankena/Van Heloma;

(In totaal 19 hoeven in Oldeberkoop.)

2. Buiten Oldeberkoop: a) geheel: Makkinga Nr. 29, Donkerbroek Nrs. 5, 40, Oosterwolde Nrs. 24, 39, 44 en 54, Vochteloo Nr. 14, Appelsche Nr. 28, Elsloo Nr. 7, (10 hoeven);
b) deels: Appelsche Nr. 8 (voor $\frac{1}{4}$), Nr. 29 (voor $\frac{1}{2}$), Vochteloo Nr. 13 (voor $\frac{1}{2}$), (3 hoeven).

(In totaal buiten Oldeberkoop 13 hoeven.)

Wanneer wij nu het Floreenregister van 1818 bestuderen, dan doen wij de merkwaardige ontdekking, dat Mr. Jan Albert Willinge, de enige erfgenaam van Albartus Hubbelink, in dat jaar geen bezittingen buiten Oldeberkoop heeft! (Dat hij in de jaren daarna, tot ca. 1828, blijkens geregistreerde aankopen, zijn bezit ook tot buiten Oldeberkoop heeft uitgebreid, doet hier verder niet ter zake.) Dit betekent dus, dat alle hierboven onder 2) opgenoemde hoeven in andere handen zijn overgegaan. Hoe dat in zijn werk is gegaan, zal nog nader onderzocht moeten worden. Wij delen hier alleen mee, wie in 1818 de eigenaren dezer hoeven waren:

Makkinga Nr. 29 is het eigendom van 4 vrouwen, die worden genoemd *Susanna, Christina, Martha en Augusta Bogel*. Aangezien wij deze 4 dames nog veel vaker zullen ontmoeten, delen wij hier alvast het resultaat mee van ons onderzoek van de vraag: Wie waren deze dames? Elders in dit Register worden ze genoemd: de kinderen van *Georgina Bogel*, maar dat brengt ons ook niet veel verder. Het blijkt echter, dat de schrijver (of de kopiïst) van het Register bij deze namen systematisch overal vergeten heeft op de *o* een umlautsteken te plaatsen: de naam was in werkelijkheid *Bögel*. Georgina was de echtgenote van *Philip Hendrik Nering Bögel*, met wie zij in 1782 was gehuwd. Bögel was toen nog kornet-titulair, maar werd in 1783 Ontvanger van de Floreenen. Het echtpaar had 4 dochters, de bovengenoemde "kinderen van Georgina Bögel". Daarmee is echter nog steeds niet verklaard hoe deze 4 in 1818 zoveel eigendommen hebben in Ooststellingwerf: in totaal bezaten zij 34 boerderijen en bovendien nog vele stukken land. Die verklaring vinden wij pas, als wij weten, dat hun moeder Georgina Bögel, de dochter was van Augustinus Lycklama à Nijeholt (1742-1789) en Susanna Georg Wolfgangsd. Barones

thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg (1736-1799). Zij werd geboren op 26 februari 1765 en kreeg de namen Georgina Wolffeline Francoise Lycklama à Nijeholt. Ze overleed op 13 augustus 1816. De 4 dochters werden genoemd naar de 4 grootouders.¹⁾ Het zal nu geen verwondering meer wekken, als wij nog vernemen, dat van de 34 bedoelde boerderijen 29 in 1728 eigendom waren van een andere Augustinus Lycklama à Nijeholt, in 1698 grietman en in 1728 oud-grietman van Opsterland. Deze oud-grietman overleed in 1744 te Beets, en de Augustinus Lycklama à Nijeholt, die op 5 december 1762 trouwde met Susanna thoe Scharzenberg en Hohenlansberg, was een kleinzoon van hem.

De hoeven Donkerbroek Nrs. 5 en 40 zijn in 1818 eigendom van respectievelijk Hinke Foppes Klooster en Elisabeth Feddes. Oosterwolde Nr. 24 is dan eigendom van de erven van de Bijzitter Van Echten. Nr. 39 is van Zacharias Bruinsma, een naam die in 1818 vaker voorkomt. Nr. 44 van Lense Jans Koopmans, ook een naam, die in Oosterwolde geen onbekende is, terwijl Nr. 54 van Diekje Prakken is.

In Vochtelloo zijn de Nrs. 13 en 14 eigendom van R(einhard) van Lynden. Dok van deze moeten wij iets meer meedelen, omdat ook hij in 1818 over de gehele grietenij verspreid veel eigendommen heeft. Hij was een telg van het oude adellijke Gelderse geslacht der Van Lyndens, die werd geboren te Utrecht op 6 mei 1742. Door zijn huwelijk(en) werd hij de stichter van de Friese tak der familie. Hij trouwde, voor de eerste keer, op 25 november 1778 te Beetsterzwaag met *Ypke Hillegonda* van Boelens, een dochter van Mr. Ayzo van Boelens en Ena Romelia van Idsinga, en voor de tweede keer op 17 augustus 1797 met Catharina Johanna Aebinga van Humalda. Voor de juiste relatie tussen deze Reinhard van Lynden en de Lycklama à Nijeholt's is nog verder onderzoek nodig, maar dat er een relatie bestaat, is zeker. Deze loopt dan vermoedelijk via de familie Van Boelens. (Men zie b.v. hoe buiten op het kerkje van Oltterterp de wapens van Lycklama à Nijeholt en Van Boelens broederlijk naast elkaar staan.) Reinhard, die na 1814 de titel Baron van Lynden voerde, werd grietman van Opsterland in 1781, was lid van de Provinciale Staten van Friesland, en overleed te Beetsterzwaag op 26 januari 1819. Zijn erfgenamen waren: 1. Zijn zoon Frans Godaert Ayzo Boelens Baron van Lynden (deze nam op verzoek van zijn grootmoeder de namen van zijn jong gestorven broer Ayzo van Boelens bij de zijne aan) en 2. Binnert Philip van Eizinga, vermoedelijk een schoonzoon van Reinhard. Wij vinden althans deze beide namen in de

bijgeschreven aantekeningen in het Ooststellingwerfse Floreenregister van 1818, waaruit wij vernemen, dat blijkens akte van scheiding van de 23 december 1820 alle eigendommen van R. van Lynden zijn overgegaan op deze twee: A.B. Baron van Lynden en Binnert Philip van Eizinga.

In Appelsche was No. 8 eveneens van R. van Lynden en Nr. 28 van Geert Jans van de Bult en de gebroeders Jan Cornelis en Jacob Cornelis Bult; Nr. 29 was van Jan Ebben de Boer en Jan Jannes Allen.

Elsloo Nr. 7 is in stukken verkocht.

Vervolgens bezien wij de bezittingen van Albartus Hubbelink in Oldeberkoop. Blijkens het Floreenregister van Ooststellingwerf van 1818 bezat Jan Albert Willinge in Oldeberkoop de volgende hoeven: Nrs. 7 (deels), 8, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 28, 31, 33, 34, 36, 37, 43, 44, 45, 46, 47, 48. Tesamen 21 geheel en 1 gedeeltelijk. Nr. 7 werd in stukken verkocht, waarbij J.A. Willinge eigenaar werd van het hornleger (d.i. zoolstede) "samt bouw- en weidland, midsgaders bosschen en heidevelden" en een stuk hooiland, bezwaard met 2 florenen en 27 stuivers. Daar de hele boerderij was bezwaard met 4 florenen en 17 stuivers, betekent dat dus ongeveer de helft. Nr. 50, die door Dr. Bouwer op blz. 54 van "Oldeberkoop" óók genoemd wordt bij de bezittingen van J.A. Willinge in 1818, hoort daar niet bij. Deze plaats werd pas in 1825 aangekocht door Willinge (koopakte d.d. 25-2-1825).

Bij deze 22 hoeven bevinden zich 16 van de 19 hoeven, die Albartus Hubbelink in 1728 in Oldeberkoop bezat. De 3 ontbrekende, die niet in het bezit van J.A. Willinge zijn gekomen, zijn de nummers 12, 25 en 27. Hiervan is Nr. 12 in 1818 geheel eigendom van Hendrik Martens Houtstra, Nr. 27 is voor de ene helft eigendom van voornoemde R. van Lynden, en voor de andere helft van Jan Klazen Buitenga, Albert, Roelof, Geesje en Jan Jacobs Krol. Nr. 25, de oude plaats, waar Terwisga's, Barels, Van Loon, Frankena's, Hubbelink's en Van Heloma's hebben gewoond, is in 1818 eigendom van de gebroeders *Nicolaas* en *Marcus van Heloma*. Aan het bezit van Albartus Hubbelink in Oldeberkoop is dus tot 1818 nog toegevoegd het genoemde deel van Nr. 7, Nrs. 16, 19, 36, 43 en 44. Feitelijk hoort ook Nr. 20 hier nog bij, omdat die in 1728 nog voor 3/4 gedeelte van Anna Frankena was. Ook de nummers 36 en 44 waren in 1728 eigendom van de familie Frankena/wed. Heloma. Nr. 16 was reeds in 1748 voor 3/4 gedeelte van Hubbelink en No. 19, die in 1640 eigendom was van Hylck van Lycklama, keert na 1728 naar het oude familiegoed terug, d.w.z. naar

A. Hubbelink. Ook Nr. 43 wordt na 1728 zijn eigendom.

II. De geschiedenis van de bezittingen der familie Frankena/Van Heloma vertoont een geheel ander beeld. Weer gaan wij terug naar ons overzicht van de bezittingen, die deze familie in 1728 had:

1. In Oldeberkoop: a) geheel: Nrs. 24, 36, 38, 41, 42, 44, 49;
b) deels: Nrs. 20 en 25;
(samen 9 hoeven in Oldeberkoop).
2. Buiten Oldeberkoop: a) geheel: Makkinga Nrs. 1, 6, 15, 16, 27, 31, Donkerbroek Nrs. 27 en 28, Oosterwolde Nr. 31, Appelsche Nrs. 10, 26, Vochtelloo Nrs. 3 en 4, Langedyke Nr. 10, Elsloo Nrs. 3, 6, 11;
b) deels: Makkinga Nr. 3 (voor $\frac{1}{2}$), Nijeberkoop Nr. 10 (voor $\frac{2}{4}$), Oosterwolde Nr. 32 (voor $\frac{1}{2}$);

In totaal dus 29 hoeven in de hele grietenij.

Als wij nu aan de hand van het Floreenregister van Ooststellingwerf van 1818 nagaan, wie in 1818 eigenaar zijn van deze hoeven, dan blijkt, dat van de 9 hoeven die de Frankena's in 1728 geheel of gedeeltelijk bezaten in Oldeberkoop, er 3 (Nrs. 20, 36 en 44) in het bezit zijn van Jan Albert Willinge. Men vergelijke hierbij het in Anna Frankena's testament bepaalde: "...Aen Albert Barel's, soon van de heere Albartus Hubbligh, etc.etc., de huijsinge bij mij bewoond ....., benevens mijn plaats bij Albert Alberts gebruikt, gelegen onder Oude Bercoop, staende op 't Cohier met Nr. 20". En verder: "... dogh wille dat 't stemgeregte van de plaetsen en goederen gelegen onder den dorpe Olde en Nieu Bercoop, na de dood van deselve mijn neeff Claes Heloma sal komen op Albert Barel's Hubblink hiervoren gemeldt".

Van de resterende 6 boerderijen in Oldeberkoop zijn er 2 (Nrs. 24 en 25) eigendom van Nicolaas en Marcus van Heloma. Nr. 38, die in 1748 nog eigendom was van Ds. H.W. Couttis, de echtgenoot van Harmina van Heloma, wordt na haar dood (op 21 januari 1748) in stukken verkocht. Niet vermeld wordt wanneer dat precies is gebeurd, maar volgens de bepalingen van Anna Frankena's testament, kan dit niet zijn gebeurd vóór 1774 - het jaar, waarin neef Claes overleed. De nummers 41 en 42 zijn in 1818 eigendom van *Hillegonda van Boelens*, weduwe *Huber*. Onze pogingen, om te achterhalen, welke *Huber* deze overleden echtgenoot van Hillegonda Boelens was, zijn tot nu toe zonder resultaat gebleven, maar het zijn ongetwijfeld nakomelingen van dit echtpaar, die Dr. Bouwer bedoelt, als

hij op blz. 54 mededeelt, dat Nr. 42 via de Van Heloma's in handen kwam van de familie *Huber*, die nog in 1860 als eigenaar wordt opgegeven. Over Nr. 41, die eenzelfde lot onderging, spreekt Dr. Bouwer niet. Wij kunnen hier nog aan toevoegen, dat dezelfde weduwe Hillegonda van Boelens in 1818 ook eigenaar is van de hoeve Elsloo Nr. 5.

Het wil ons voorkomen, dat de genoemde Hillegonda van Boelens nauw verwant is geweest aan Reinhard van Lynden, d.w.z. dat zij behoorde tot de familie van diens echtgenote. De naam Hillegonda wijst ook in die richting. Een verbinding tussen de Van Heloma's en de Huber's hebben wij nergens kunnen vinden, zodat wij dan ook vermoeden, dat de eigendommen van de Huber's in Oldeberkoop niet via de Van Heloma's tot stand zijn gekomen, zoals Dr. Bouwer meent, doch via de Van Boelens. Nr. 49 was in 1788 nog eigendom van de gebroeders Nicolaas en Marcus van Heloma, maar deze hebben de plaats verkocht, en in 1818 is hij eigendom van de gebroeders Abel Roelofs en Egbert Roelofs Stelling. (In 1825 wordt deze ook eigendom van J.A. Willinge, blijkens de koopakte dd. 25-2-1825.)

Tenslotte nog iets over de geschiedenis van de bezittingen der familie Frankena/Van Heloma buiten Oldeberkoop: De hoeve Nijeberkoop Nr. 10 is in 1818 het eigendom van twee personen, wier namen wij in het Floreenregister van Ooststellingwerf van 1818 herhaaldelijk tegenkomen, n.l. *Johanna Sybilla Geertruida Douairière van Inn- en Kniphuizen* en *Sikko van Boekholt*. Op een andere plaats, n.l. in Appelsche bij hoeve Nr. 2, die zij samen voor 1/3 deel in eigendom hebben, wordt zij genoemd *Johanna Sybilla Geertruida Lewe*, terwijl wij hen beiden in Oosterwolde Ieren kennen als *Johanna Sybilla Geertruida, Douairière van Inn- en Kniphuizen* en *Sikko van Boekholt "de erven van H. Meekhoff"* (de secretaris van Ooststellingwerf). Wij hebben deze twee althans gedeeltelijk kunnen identificeren.²⁾ Het blijkt, dat de officiële naam is *Johanna Sybilla Geertruida Lewe van Nijenstein*, geboren te Eelde op 13-4-1772, als dochter van Edzard Willem Lewe van Nijenstein (Luit.Kol., geboren 23-3-1725 te Groningen; overleden 27-4-1804 te Groningen) en *Siccomina Johanna van Boekholt*, een dochter van *Sikko van Boekholt* en Jonkvr. *Johanna Sighers ter Borgh*. *Johanna Sybilla Geertruida* was gehuwd met Ico Folef Baron von Inn- und Kniphausen, Heer van Maima, geboren in 1773 en overleden te Groningen 29-12-1810. Daardoor werd *Johanna Sybilla Geertruida* dus in 1818 *Douairière van Inn- en Kniphuizen*, terwijl zij voorts een kleindochter is van *Sikko van Boekholt*.

Hier doet zich dus de merkwaardige coincidentie voor, dat wij voor de tweede keer in deze geschiedenis dezelfde namen *Sikko* en *Siccomina van Boekholt* tegenkomen. De eerste keer was dat (zie blz. 55) waar in 1695 Siccomina, dochter van Sicco van Boekholt, trouwde met Tjeerd van Heloma. De weinige data, waarover wij beschikken, verschaffen ons geen positieve bewijzen, maar leiden toch wel tot de conclusie, dat deze twee Sicco's en Siccomina's vier verschillende personen zijn, waartussen een zeer nauwe familieband moet hebben bestaan. Zeer waarschijnlijk is de tweede Sikko van Boekholt een kleinzoon geweest van de eerste. De vraag: hoe kunnen grootvader Sicco en kleindochter Johanna Sybilla Geertruida in 1818 de "erven van H. Meekhoff" zijn geweest, wordt hierdoor niet opgelost, maar er bestaat ongetwijfeld een relatie tussen de families Van Heloma, Van Boekholt en Meekhoff, en het ligt voor de hand aan te nemen, dat die loopt via *Anna van Heloma*, dochter van Tjeerd van Heloma en Siccomina van Boekholt, die in 1711 trouwde met Willem Meekhoff. (Zie blz. 80). Hoe een en ander precies in elkaar zit, dient nog nader te worden onderzocht. Dezelfde twee zijn in 1818 ook eigenaars van Nijeberkoop Nr. 14.³⁾

Nr. 1 in Makkinga is eigendom van Nicolaas en Marcus van Heloma, Nr. 3 van Seger Sakes, Nrs. 6 en 27 van Hendrik Willems Alma, Nr. 15 van *Antje Heeres*. Wie deze *Antje Heeres* is geweest hebben wij niet kunnen vinden. Zij moet echter in het Ooststellingwerf van begin 19de eeuw geen onbekende persoon zijn geweest, want wij vinden haar in 1818 als eigenaarsche van: Makkinga Nrs. 15 en 34, Donkerbroek Nrs. 16 en 17, Oosterwolde Nrs. 21, 23, 48 en 50 en in Appelsche is zij eigenaar van Nr. 1 (Het Hoogeveene) voor de ene $\frac{1}{2}$. Bovendien vinden wij haar naam nog als eigenaar van diverse stukken land, zoals b.v. in Donkerbroek: 3 mad hooiland in Nr. 41; in Oosterwolde is zij eigenaarsche van "het Scholdermaadje" (De Scolde), van een $\frac{1}{2}$ mad hooiland in Nr. 49, van de helft van een mad hooiland mandelig met Jan Lefferts Berkenbosch, en van een akker boulandt ten westen van de Vicarye. Bovendien nog samen met Diekje Prakken: ieder $\frac{1}{2}$ van een stuk hooiland genaamd de *Secretarismaad*. Nr. 16 Makkinga is in stukken verkocht en Nr. 31 is van Jan Berends Post.

In Donkerbroek is Nr. 27 van Jan Gerrits Docter en Nr. 28 is in stukken verkocht. In Oosterwolde is Nr. 31 van Jan Luyten en Jan Lammerts Thiesinga en Nr. 32 is van Andries Sjoerds van Roosen. In Vochteloo

de dood van Eyse Jans van het oude familie-bezit nog 2/3 deel steeds in handen is van nazaten van dit oude Stellingwerfse geslacht.

Kort na 1818 komen er nog aanzienlijke veranderingen in het grondbezit, voornamelijk doordat de Van Heloma's het merendeel hunner Ooststellingwerfse bezittingen verkopen, terwijl daarentegen, tussen 1818 en 1830 Jan Albert Willinge en zijn echtgenote Taad Wigeri hun bezit door aankoop nog aanzienlijk uitbreiden. Zonder aanspraak te maken op volledigheid geven wij hier een opsomming van hun aankopen (alle koopakten geregistreerd in het Floreenregister van 1818, op de naastliggende blanco bladzijden): Oldeberkoop Nrs. 15, 32 en 50, en vele losse stukken land; Nijeberkoop Nrs. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 11, 12, en losse stukken land; Makkinga Nrs. 8, 9, 19, 20 en 23; Oosterwolde Nr. 1. Verder worden na de dood van Reinhard van Lynden, diens bezittingen verdeeld voornamelijk tussen A.B. Baron van Lynden en Binnert Philip van Eyzinga.

Wij zijn echter van oordeel, dat de verdere geschiedenis beter behandeld kan worden in een geschiedenis van het geslacht Willinge Prins, de opvolgers van de laatste afstammeling in de lijn Terwisga - Barels - Van Loon - Hubbelink - Willinge: Mr. Jan Albert Willinge, die, wanneer hij in 1839 kinderloos sterft, door zijn testamentaire beschikkingen zijn gehele bezit - met zijn kern van 10 à 11 Terwisga-hoeven - nalaat aan zijn achternicht Geziena Willinge, die door haar huwelijk met Lambertus Petrus Prins de stichtster is van een nieuw geslacht van grondeigenaren: de familie Willinge Prins.

NOTEN

1. Stamboek Friese Adel I, blz. 251/252.
2. Jhr. Mr. E.B.F.F. Wittert van Hoogland: "Bijdragen tot de Genealogie van het geslacht Lewe" in: Genealogische en Heraldische Bladen IV, 1909, blz. 1-43.
3. Nadat bovenstaande was geschreven, kwam nog het volgende aan het licht: Op 21 aug. 1768 trouwden te Makkinga "de Secretaris H. Meekhoff te Makkinga en de Welgeboren Freule Geertruïda van Boekholt van Eelde". Deze Geertruïda, een zuster van Siccomina, overleed te Makkinga op 19 aug. 1813, nadat haar echtgenoot reeds in 1804 of 1805 was overleden. Als de echtelieden testament hebben gemaakt op de langstlevende, kan dat verklaren, hoe in 1813 alles toeviel aan de naaste familie van Geertruïda van Boekholt.

Enkele genealogische fragmenten

A. VAN TERWISGA (ook Terwisscha of Ter Wisga)

- I. EYSE JAN WILLEMS, geb. ca. 1520, verm. ca. 1550 als "praetor" in Appelsche, geh. m. dochter van MERCK SYRCKSEN, grietman v. Stellingwerf 1514. Uit dit huwelijk:
  1. JOHANNES EYSES, die volgt II.
  2. MERCK EYSES, verm. 1581 secr. v. Stell. Oosteynde, 1583 Bijsitter v. Schoterland, overl. vóór 10-9-1632, geh. m. Sophia (ook Syke) Goossen, verm. 1632 als wed. v. Marck Ter Wysgha. Uit dit huwelijk:
    - a. GOOSSEN MERCKS, die volgt II A.
    - b. Magdalena, verm. 1632, geh. m. Aernt Barels. (Zie verder bij BARELS).
  3. SYRCK EYSES, geh. m. Bodt Solckema, verm. 10-5-1619 als de wed. v. Syrck Eyses. Uit dit huwelijk:
ASSE SYRCKS, die volgt II B.
  4. HYLCK EYSESdr., overl. 1610, geh. m. Meyne Lyckles (LYCKLAMA à NIJEHOLT), subst.-grietm. v. Stellingwerf-Westeynde, overl. 1608. Uit dit huwelijk o.a.:
    - a. Laelius.
    - b. Marcus, hoogleraar Franeker 1604, later Curator en grietm. v. Stell. Oosteynde 1610, daarna van Stell. Westeynde, overl. 9-3-1625, geh. m. Perk van Goslinga, geen kinderen.
    - c. Eyso, grietman v. Stell. Westeynde 1624-1639, daarna van Stell. Oosteynde, geh. m. ?. Uit dat huwelijk o.a.:
Hylck van Lycklama, verm. 1640 Stemkoh. Stell. Oosteynde in Oldeberkoop Nrs. 17, 19, 25, (deels), 28, en in Elsloo Nr. 22, geh. m. Jr. Ulbo van Aylva.
    - d. Jantje, geh. m. Idzardt van Solckema.
    - e. Aaltje.
  5. GRIETJE EYSESdr., overl. 1605, geh. m. Pier Lyckles (broer van Meyne Lyckles, onder 4), overl. 1610. Uit dit huwelijk:
    - a. Lubbert Piers.

b. Jan Piers.

c. Lyckle Piers.

Alle 3 verm. 30-12-1617 in Overdr. en Testam. v. Schout-ambt Steenwijk, Reg. Nr. 148, Lyckle Piers verm. als secr. v. Stell. Oosteynde 1619, overl 1619, was geh. m. Sipke Sjoerds Jelckema, verm. Stemkoh. Stell. Oosteynde 1640 in Makkinga Nr. 6.

Uit dit huwelijk o.a.:

a. Suffridus, geb. 1600, geh. m. Jelcke van Terwisga (zie verder bij II, 2).

b. Pier, geb. 1601, verm. Stemkoh. Stell. Oosteynde 1640 in Makkinga, Nrs. 8 en 9.

c. Augustinus, geb. 1603.

II. JOHANNES EYSES (ook genoemd Johannes Willems), geb. ca. 1550, verm. 1581-1609 grietm. v. Stell. Oosteynde, overl. Oldeberkoop 10-3-1609, was geh. m. Jelcke Stynthiama. Uit dit huwelijk: EYSE JANS, die volgt III.

II A. GOOSSEN MERCKS, verm. 10-9-1632 Reg. v. Overdr. en Testam. v. schout-ambt Steenwijk, overl. vóór 1640, geh. m. Wypke Meyntedr., verm. als weduwe van Goossen Marcks van Terwisga in Stemkoh. v. Stell. Oosteynde in 1640. Uit dit huwelijk o.a.:

a. MERCK GOOSSEN, die volgt III A.

b. Bontje van Terwisga, geh. m. 1: Hendrik Rutgers, overl. in 1670; 2: met Vincentius Gaeles; beide overl. vóór 1698.

II B. ASSE SYRCKS, geb. 1603, overl. 1640, geh. m. ?. Uit dit huwelijk: EYZO ASSES, die volgt III B.

Jetse Asses, jong overl.

Antje Assesdr.

III. EYSE JANS, geb. ca. 1585, verm. Anno 1600 student rechten in Franeker, 1610 subst. grietm. v. Stell. Oosteynde, in 1623 grietman, overl. en begr. Oldeberkoop in 1623, was geh. m. Harmentje Stevens. Uit dit huwelijk:

a. JAN EYSES, die volgt IV.

b. Jelcke, geb. 1616, test. 20-1-1688, overl. 16-6-1690, was geh. m. Suffridus Lycklama à Nijeholt, geen kinderen (zie ook I, 5).

c. Antyn, geb. 1618, overl. ?, geh. m. Dr. Albertus Barels geb. 1610 te Oosterwolde (zie ook bij BARELS).

d. Zwaantje, geb. tussen 1619 en 1624, overl. vóór 27-11-1678, geh.

- a. ALBERTUS, die volgt II.
  - b. Marcus, geb. 1627, overl. 25-9-1714 te Oosterwolde, geh. m. Christoffertje Lunsingh. Uit dit huwelijk o.a.: Magdalena (ook: Helena genoemd), geh. m. H. Mezeroy, verm. stemkoh. Stell. Oosteynde 1728 als weduwe Mezeroy, eigenaar v. Makkinga Nr. 4. Elizabeth Barels, geh. m. Kapt. Luit. Jacob Brouwer, geb. 1651. Uit dat huwelijk: Christoffertje Brouwer, geh. m. Gijsbertus Gasinjet.
  - c. Bartha Barels, geh. m. Joh. van Echten. Uit dat huwelijk o.a.: Sybrand van Echten, verm. stemkoh. Stell. Oosteynde 1698 in Oosterwolde eigenaar van Nr. 24 en Vochtele Nr. 7.
- II. ALBERTUS (later Dr. ALBERTUS BARELS), geb. 1610, overl. ?, geh. m. Antyn van Terwisga in 1653 (zie III c). Uit dit huwelijk:
- III. AERNT BARELS II, geb. 3-1-1655, overl. 1702, geh. m. Barbera Ketel, geb. 25-12-1654 te Diever, overl. aldaar 1694, geh. 1-7-1683 (zie ook bij KETEL). Uit dit huwelijk:
- 1. ALBERT, die volgt IV.
  - 2. Richard, overl. 1719, verm. met vorige in Consignatiën Oldemarkt 1719.
  - 3. ???.
  - 4. Antyn (Anna), geb. 9-11-1685, geh. m. Harmen (Harmannus) van Loon op 2-5-1706, zij overleed te Steenwijk 21-12-1707 (zie ook bij VAN LOON). Uit dit huwelijk:
ANNA BARBERA VAN LOON, geb. 7-12-1707 (zie verder bij HUBBELINK).
  - 5. Berent, gedoopt 1694 te Diever, overl. jong.
- IV. ALBERT BARELS, geb. ?, overl. vóór 1728, geh. m. ?, verm. in Consignatiën Oldemarkt 1719, als erfgenaam van zijn broer Richard (III, 2) en zijn vrouw Meuje Femmegien Ketel, geen kinderen.

C. HUBBELINK

Familie-wapen, volgens beschrijving van J.A. Feith in Graftschriften in Stad en Lande, blz. 426: "gedeeld, a. doorsneden, boven 3 sterren, 1, 2. beneden: een adelaarsklauw, b. een faas" (faas = dwarsbalk).
De eerste dezer familie, die wij tegenkomen is, zoals blijkt uit zijn inschrijving als student theologie in Groningen (Album Studiosorum Academiae Groninganae, d.d. 11-9-1690: Westerwoldensis) afkomstig uit Westerwolde.

- m. Claes Michiels (later: Mr. Nicolaus) van Heloma, geb. Heerenveen 1622, ondertr. Heerenveen 31-5-1648 (zie óók bij VAN HELOMA).
- e. Hiltje, geb. tussen 1619 en 1624, test. 9-8-1668, overl. 1669, geh. ca. 1650 m. Regnerus Frankena te Wolvega, geb. 1620, overl. 21-8-1668 te Oldeholtpade (zie verder bij: FRANKENA).
- III A. MERCK GOOSSEN, verm. 1632, overl. ?, geh. m. ?. Uit dat huwelijk o.a.:
- a. Wypke, geb. ?, geh. m. Hijlcke Wierda, Bijzitter v. Donia-werstal, verm. als voogd over zijn kinderen bij Wypke Marcks Gosses, in 1698.
- b. GOOSSEN MARCUS, die volgt V.
- III B. EYZO ASSES, geb. 1640, overl. 25-2-1710, geh. m. Acke Jansdr. van Donkerbroek op 6-4-1676, zij overleed op 29-1-1684. Uit dit huwelijk o.a.:
- a. Jantje Eysesdr., overl. 1677.
- b. ASSUERUS, die volgt V A.
- c. Jan Eyses, geb. 1682, overl. 1693.
- IV. JAN EYSES, geb. vóór 1616, overl. vóór 1640, zijn weduwe verm. stemkoh. v. Stell. Oosteynde van 1640 als eigenaar van Oldeberkoop Nr. 20.
- V. GOOSSEN MARCKS (MARCUS), geb. ca. 1661, verm. 1728 oud 68 jaar, overl. vóór 1748, geh. m. ?. Uit dat huwelijk o.a.:
- Marcus Goossen van Terwisga.
- V A. ASSUERUS, geb. 4-7-1678, geh. 28-6-1707 m. Sybrich van Liauckama, overl. 5-11-1714, in 1728 is de weduwe van Assuerus van Terwisga eigenaar van Donkerbroek Nr. 9.

B. BARELS

De herkomst dezer familie is onbekend. Elders (zie blz. 16 e.v.) hebben wij de hierover bestaande opvattingen besproken. Wij vangen hier aan met de eerste van deze familie, die wij in 1640 in Stellingwerf-Oosteynde als grondbezitters aantreffen in de stemkohieren van dat jaar:

- I. AERNT BARELS, geb. ?, overl. ?, verm. Stemkoh. Stell. Oosteynde 1640, als eigenaar van Oosterwolde Nrs. 16, 17 en 44, Vochtele Nrs. 7 en 14, Makkinga Nr. 4, geh. m. Magdalena van Terwisga (zie I 2 b).
Uit dit huwelijk o.a.:

- I. IOHANNES CONRADUS HUBBELINK, geb. ca. 1674, stud. theol. Groningen 11-9-1690, predikant Winschoten 1699-1739, overleden Winschoten 1 september 1739, oud 65 jaar. Was geh. m. JO(H)ANNA KETEL van Peize op 30 april 1699. Uit dit huwelijk gedoopt te Winschoten:
1. Gesina Anna, 17-5-1700.
  2. Margreta, 31-3-1702.
  3. ALBERT, 14-11-1704, die volgt II.
  4. Pier, 30-4-1706.
  5. Richard, 22-3-1709.
  6. Jan Conraad (IOHANNES CONRADUS II), 20-2-1711, stud. theol. Groningen 13-9-1728, predikant Metslawier 1735 tot eind november 1736, Wolvega 4-12-1736 tot oktober 1740, Winschoten 1740 (na overl. v. zijn vader) tot zijn overlijden op 4 maart 1757, in 1753 wordt hij één der curatoren over de nagelaten weeskinderen van zijn broer Albartus.
- II. ALBERT (ALBARTUS) HUBBELINK, ged. Winschoten 14-11-1704, stud. philol. te Groningen 21-10-1719, gehuwd - procl. Winschoten 25 maart 1725, bevestigd te Oldeberkoop op 15 april d.a.v. - met Juffr. Anna Barbera van Loon van Steenwijk, "nu tot Oldeberkoop in West Vrieslandt", dochter van Anna Barels en Harmen van Loon te Steenwijk (zie ook bij BARELS en bij VAN LOON), Albartus Hubbelink overleed ca. 3 augustus 1753. Uit dit huwelijk werden te Oldeberkoop geboren:
1. Johanna Geziena, 1727 (zie bij WILLINGE).
  2. Anna, tussen 1728 en 1730, geh. m. Ds. Elias van der Ley op 14 mei 1752.
  3. ALBERT, 15 juni 1731, die volgt III a.
  4. Albertina, gedoopt 20-9-1733 te Oldeberkoop, overleden vóór 1739.
  5. JAN CONRAED, ged. 26-1-1736, die volgt III b.
  6. Egbertus, ged. 19-1-1738, overl. vóór 1739.
  7. Harmannus, ged. 9-6-1739, overl. zelfde jaar.
- III a. ALBERT HUBBELINK - zich noemende ALBERT BARELS VAN HUBBELINK, geb. 15 juni 1731, overl. 11 maart 1758, geh. m. Hermine Johanna Rijpma op 22 juli 1755, zij hertrouwde in 1759 met Jan Willinge (zie bij WILLINGE), geen kinderen.
- III b. JAN CONRAET (IOHANNES CONRADUS III), ged. 26 januari 1736, stud.

jur. te Groningen 12-9-1753, geh. m. Catharina Wijnsma ???,
overl. ?. Uit dit huwelijk:

IV. ALBERT HUBBELINK, geb. ?, stud. jur. te Groningen 10-9-1776 en
idem te Franeker 17-9-1778, overl. vóór 1790.

D. FRANKENA (VAN FRANCKENA)

De oudste generatie bestaat uit twee broers en een zuster:

- I. 1. Reinder Frankena, geh. m. Jelske Matthijsdr.
2. Abel(us) Frankena.
3. Johanna Frankena.

II. kinderen van I, 1:

1. JOHANNES FRANKENA, verm. Coevorden 1648 en 1651 als keurnoot,
burger van Coevorden sinds 23-3-1664, geh. m. Anna Krull, dr. v.
Arnold Krull, schulte van Dalen, samen vermeld 30-4-1661. Uit
dat huwelijk:

ARNOLD FRANKENA, van 23-1-1689 tot 5-3-1689 Verwalter-schulte
van Diever en Wapserveen voor de minderjarige Richard Ketel
(zie bij KETEL), heeft ook gefungeerd als verwalter in Beilen
1670-1678 en opnieuw 8 juni 1691, in 1692-1694 is hij nogmaals
verwalter, hij is schulte van Coevorden en Schoonebeek, o.a.
op 16 mei 1696 en 26 maart 1699, hij overleed vóór 20-7-1699.

2. ANNA FRANKENA.
3. MATTHIJS FRANKENA, geh. m. Anske Lycklama.
4. HENRICUS FRANKENA.
5. FRANCKE REGNERI FRANKENA, secr. v. Stell. Westeynde, geh. m.

Anti Hansdr. Uit dit huwelijk:

III. REGNERUS FRANKENA, geb. Wolvega 1620, overl. op 48-jarige leeftijd
op 21 augustus 1668, begr. Oldeholtpade, geh. m. Hiltje van Ter-
wisga ca. 1650, zij overleed in 1669 (zie bij TERWISGA III, e).

Uit dit huwelijk:

1. MATTHIJS, geb. 1651, overl. op 18-jarige leeftijd, toen hij
student was in Franeker, op 1 augustus 1669, ongehuwd.
2. JOACHIMUS (JOCHEN), geb. ca. 1652, overl. vóór 1736, ongehuwd,
verm. Stemkoh. Stell. Oost- en Westeynde in 1698 en 1728.
3. HARMINA (HARMIJNTJE), geb. ca. 1652, overl. 12-1-1728 te
Noordwolde, begr. Oldeholtpade, geh. 1. m. Saco (Zacheus) van
Heloma, in 1672 (zie verder bij VAN HELOMA), 2. m. PIER KETEL,

schulte van Diever en Wapserveen, na 23-4-1679 en vóór 18-5-1681

(zie ook bij KETEL), test. 14-5-1721. Uit haar 1ste huwelijk:

TJEERD VAN HELOMA, geb. 1673, overl. 1721 (zie bij VAN HELOMA).

4. ANNA FRANKENA, geb. ?, overl. 18-10-1739, test. 1-11-1738 te Oostdeberkoop, ongehuwd. Zij is de laatste der Frankena's in Ooststellingwerf. Haar bezittingen vermaakt zij aan de kleinkinderen van haar zuster Harmijntje (d.z. de kinderen van Tjeerd van Heloma) en de nakomelingen van Antyn Barels (d.z. de kinderen van Anna Barbera van Loon) (zie ook bij HUBBELINK).

E. VAN HELOMA

- I. Tjaerd Tjaerds, geb. ca. 1547.
- II. Michiel Tjaerds, geb. 1577, overl. 1622, Secr. v. Schoterland.
- III. Tjaerd Michiels, overl. 1657, geh. m. Froukje Teijens op 19-4-1646, geb. 1620. Uit dit huwelijk o.a.:
SACO, die volgt IV.
- III b. Pieter Michiels.
- III c. Claes Michiels (later: Dr. Nicolaus), geb. Heerenveen 1622, overl. 1689, geh. 1. m. Zwaantje van Terwisga van Oldeberkoop (zie bij TERWISGA IV, 1), ondertr. Heerenveen 31-5-1643, geen kinderen, geh. 2. m. Antje Bonnes.
- IV. SACO (ZACHEUS) VAN HELOMA, gedoopt Heerenveen, Jonkershuis, 9-6-1650, overl. 1676, geh. m. HARMINA VAN FRANCKENA (zie bij FRANCKENA III, 3). Uit dit huwelijk:
- V. TJAERD (TJEERD) VAN HELOMA, gedoopt Leeuwarden 15-8-1673, verm. Stemkoh. 1698 Aengwirden, Haskerland en Stellingwerf-Oosteynde, overl. op 22-7-1721, begraven Oudeschoot, geh. Ooststellingwerf, h. Den Noord 10-8-1695 m. Siccomina van Boekholt, dr. v. Sicco van Boekholt, overl. vóór 28-10-1767 te Noordwolde. Uit dit huwelijk (alle kinderen zijn gedoopt te Heerenveen; de gegeven data zijn die van de doop):
  1. Harmina, 24-7-1696, overl. 1696.
  2. Saco, 15-8-1697, overl. 1697.
  3. Saco Regnerus, 28-8-1698, overl. jong.
  4. Sicco Nicolaus, 23-7-1700, overl. 1706 of '07.
  5. MATTHIJS, 23-3-1702, overl. 17-3-1768, Vaandrig in Comp. Van Vierssen 1728, Luit. in Comp. Van Merwede 1732, Kapt. Lt. 1736,

- in 1738 in Regt. Overste Fegelyn van Claarbergen, kapitein 1745, Majoor in Regt. Van Glinstra 1751, idem in Regt. Van Aylva van 1757-1763, verm. in Staten van Oorlog 1750-1763, in Extra-ord. Staten van Oorlog 1764-1768, overl. maart 1768 te Noordwolde, geen kinderen.
6. HILTJE, 3-2-1704, verm. Noordwolde in 1730, overleden aldaar vóór 28-10-1767.
7. HARMINA, 4-7-1706, overl. te Mantgum 21-1-1748, trouwde aldaar 3 nov. 1737 m. Ds. Henricus Wilhelmus COUTTIS, geb. Doesburg in juli 1702, Predikant te Haskerhorne 1731, te Mantgum 1736, emeritaat 1777, overl. Dronrijp 21 dec. 1786.
8. NICOLAUS, die volgt VI.
9. ANNA, 3 juni 1711, overl. vóór 1753, trouwde te Elsloo 1 sept. 1743 m. Willem MEEKHDF, luit. inf. in Comp. Van Merwede 1737, ontsl. vóór 1753, overl. vóór 24 sept. 1774, hij hertrouwde te Leeuwarden op 21 maart 1753 m. Lucia Siderius.
- VI. NICOLAUS VAN HELOMA ("neeff Claes" bij Anna Frankena), ged. 2 juni 1709, vervener in Weststellingwerf en Drente, secretaris van Schoterland 1764-1774, overl. (verdrongen in de Helomavaart) 22 okt. 1774, begr. te Oudeschoot, trouwde te Wolvega 22 juni 1752 m. Anna Maria de Jongh, letterkundige, geb. Amsterdam 30 nov. 1724, overl. Heerenveen, h. Voormeer, 13 aug. 1760, begr. Oudeschoot. Uit dit huwelijk:
1. Tjaart van Heloma, geb. Wolvega 5 sept. 1753, ged. aldaar 9 nov. d.a.v. vervener in samenwerking met zijn broer Marcus (zie VII), secretaris v. Schoterland 1774-1795, etc. etc., overl. 's-Gravenhage 17 jan. 1798, geen kinderen.
2. MARCUS, die volgt VII.
- VII. MARCUS VAN HELOMA, geb. Heerenveen, h. Voormeer, 1 nov. 1755, ged. ald. 9 nov. d.a.v. vervener in samenwerking met zijn broer Tjaart, Volmacht ten Landsdage van Friesland wegens Opsterland uit de stand der Eigenerfden van 1778-1788, Commies van 's Lands Gemeene Middelen in het kwartier Zevenwolden ter standplaats Oldeberkoop 1789-1796, Drost in het 4de Drostambt van Friesland (omvattende: Aengwirden, Schoterland en Weststellingwerf) 1805, overl. Heerenveen, h. Voormeer 20 oktober 1805, begr. Oudeschoot, geh. 2 maal. Kinderen o.a.: (uit zijn 2de huwelijk):

Nicolaus, geb. H'veen, h. Voormeer 25 juni 1798, overleden Arnhem 16 sept. 1879.

Marcus, geb. H'veen, h. Voormeer 23 jan. 1806, overl. Heerenveen 18 sept. 1885.

etc., etc.

F. *KETEL* (Ketell of Ketels)

Evenals in de voorgaande fragmenten, beperken wij ons tot dat gedeelte der genealogie, dat voor ons onderwerp van belang is, en verwijzen voor het overige naar het uitvoerige artikel van W. Wijnaendts van Resandt "Het Geslacht Ketel van Hackforth" in De Nederlandse Leeuw, Jaargang 1923, kolommen 273/284. Wij beginnen derhalve met de eerste der familie *Ketel*, die schulte was van Diever en Wapserveen:

I. Berent Ketel, geb. ca. 1560, schulte van Diever en Wapserveen 1612-1625, was gehuwd met Harmanna (Harmke) Arents, die nog in 1633 genoemd wordt als zijn weduwe. Uit dit huwelijk o.a. de oudste zoon:

II. Helmich Ketel, verm. schulte in 1629 en 1639, overl. 1642, was geh. m. Barbera (van) Slotboom(s), dr. v. Richard Slotboom, schulte van Paaslo en Oldemarkt 1600-1612. Uit dit huwelijk 8 kinderen, o.a.:

1. Femmegien Ketel (later vermeld als Meuje Femmegien).

2. Richard Ketel, die volgt III.

III. Richard Ketel, volgde zijn vader op als schulte in 1642 en bleef in die functie werkzaam tot zijn overlijden in 1660, was geh. m. Juljen (ook: Jurjen) Piers, die in 1678/79 nog wordt vermeld als "de weduwe scultinne" van Diever. Uit hun huwelijk:

IV, 1. Pier Ketel, geb. ca. 1652, overl. 23-5-1688, in 1660 door Ridderschap en Eigenerfden van Drente voorgedragen als schulte van D. en W., was gehuwd 1. m. Gesina Tijmans, geb. 11-1-1655, overl. 23-4-1679, 2. m. HARMINA FRANKENA, weduwe van SACO VAN HELOMA (zie ook bij FRANKENA en VAN HELOMA). Uit zijn eerste huwelijk o.a.:

1. Anna Barbera, ged. Diever 25-12-1679, geb. in 1678.

2. Richard, die volgt V.

IV, 2. BARBARA KETEL, geb. Diever 25-12-1654, overl. Oldeberkoop 15-7-1694, geh. m. AERNT BARELS II (zie ook bij BARELS).

V. Richard Ketel, volgde zijn vader op in 1688, trad tijdens zijn

minderjarigheid op als Verwalter Arnold Frankena (zie bij FRANKE-NA), overleed vóór 21-3-1713, op welke dag de nominatie werd opge- maakt voor het vacante schulte-ambt. Zijn zoon:

- VI. Pier Ketel kreeg zijn aanstelling als schulte van Ridderschap en Eigenerfden op 21-3-1713, zijn oom Lambert Wijntjes trad op als verwalter tijdens zijn minderjarigheid, hij was schulte van 1713-1737, in welk jaar hij overleed.

G. MEZEROY

- I. Gerck Mezeroy, schulte van Roden en Roderwolde tussen 24-4-1642 en 17-5-1661.
- II. Rudolph Mezeroy, tekent als schulte o.a. 15-5-1662 en 27-5-1668, en wordt als overleden vermeld op de rechte dag van 3-8-1669.
- III. Lambertus Mezeroy, is reeds in functie als schulte van Roden en Roderwolde op 29-3-1669, en wegens "lijvesswachheit" wordt hem op 17-3-1685 als adjunct toegevoegd zijn zoon:
- IV. Theodorus Georgius Mezeroy, eerst adjunct, en tekent als schulte na zijn vaders dood, ca. 29-3-1686 en 28-9-1688, overleden kort vóór 5-3-1689, op welke dag Drost en Gedeputeerden aan Ridderschap en Eigenerfden voorstellen als schulte:
- IV a. Hendrik Mezeroy, zijn zoon, in plaats van zijn overleden broer, schulte 5-3-1689, overl. 1728, genoot "in gewone zaken" de steun van zijn zoon Lambertus als verwalter:
- V. Lambertus Mezeroy, zoon van de vorige, benoemd door Ridderschap en Eigenerfden op 15-3-1718.

H. WILLINGE

- I. Dubbelt Willinge, geb. 1627, lid Gedep. St. v. Drente, overl. 1697, geh. m. Anna Tijmans (zie ook KETEL), geb. 1655, overl. 1704. Uit dit huwelijk o.a.:
- II. Jan Willinge, geb. 25-11-1685, schulte v. Norg, aanstelling op 12-3-1695, overl. Peize 23-1-1771, in 1718 geh. m. Margaretha Crans, geb. Groningen 1693. Uit dit huwelijk o.a.:
- III a. Ludolf Jan Willinge, geb. Peize 26-10-1721, schulte van Norg, aanstelling 24-3-1741, overl. Oldeberkoop 12-2-1803, op 22-6-1754 geh. m. Johanna Geziena Hubbelink, geb. Oldeberkoop 1727, overl. ald. 10-7-1760 (zie ook HUBBELINK). Uit dit huwelijk:

1. Jan Willinge, jong gestorven.
  2. Jan Albert, die volgt IV.
- III b. Jan Willinge, geb. Peize 6-12-1731, aanstelling als schulte van Norg op 19-3-1744, bleef in die functie werkzaam tot zijn overlijden in 1794, was gehuwd met Hermine Rijpma, weduwe van Albert Barels van Hubbelink, in 1759.
- IV. JAN ALBERT WILLINGE (Mr.), geb. Oldeberkoop 21-6-1760, overl. ald. 31-1-1839, Grietman van Ooststellingwerf 1815-1839, geh. op 4-1-1784 m. Taad Wigeri geb. Franeker 1756, overl. Oldeberkoop 9-8-1833, geen kinderen uit dit huwelijk (zie ook bij V). *Taad Wigeri* was een dochter van Elias Wigeri, geb. Wolvega 2-2-1730, waar zijn ouders Broer Wigeri en Geertruida Clarenberg het landbouwbedrijf uitoefenden. Elias werd in 1747 burger van Franeker, waar hij op 2-10-1755 benoemd werd tot hoogleraar in de rechten.
- V. Jan Hendrik Willinge (Mr.), een zoon van een andere broer van Ludolf Jan (Berend Tjassens), geb. te Gieten 1772, griffier Rechtbank Assen, overl. ald. 1813, geh. m. Trijntje Tonckens, geb. Norg 1786, overl. Meppel 1829. Uit dit huwelijk o.a.:
- GEZIENA WILLINGE, geb. Assen 1805, overl. Oldeberkoop 1860, in 1828 geh. m. dr. Lambertus Petrus Prins, geb. Dwingelo 1799, overl. Oldeberkoop 1858, arts te Wolvega en Oldeberkoop. Toen Mr. Jan Albert Willinge (IV) kinderloos stierf, werd Geziena Prins, geb. Willinge in zijn testament tot zijn universele erfgenaam benoemd. Uit dit huwelijk: De latere familie WILLINGE PRINS.

I. VAN LOON

Er zal ongetwijfeld wel ergens een uitvoerige genealogie bestaan van deze wijldvertakte familie. Aangezien dat voor ons doel niet van belang is, hebben wij dit niet verder nagegaan, en het gelaten bij de enige van de familie, waarmee wij te maken hadden, en zijn vader:

- I. Willem van Loon, later lijfarts van Koning-Stadhouder Willem III, was geh. m. Albertina Kiers. Uit dit huwelijk o.a.:
- II. Hermannus van Loon (Harmen), geb. 1677, schout van Wanneperveen, Dinxperveen en Zwartsluis in 1699, van Steenwijk, Steenwijkerwold en Scherwolde in 1701, was ook burgemeester en thesaurier der stad Steenwijk, overleed te Steenwijk op 4 november 1719, was gehuwd met Anna Barels van Oldeberkoop, ondertrouw te Steenwijk 11 april 1706

(zie ook bij BARELS). Uit dit huwelijk:

ANNA BARBERA VAN LOON, geb. 7 december 1707 (zie verder bij BARELS en bij HUBBELINK).

Het wapen van Van Loon: in zwart een zilveren latijns kruis en een zilveren zespuntige ster boven elkaar geplaatst.

J. LUNSINGH

De familie *Lunsingh*, of - zoals de naam ook wel wordt geschreven *Lunsche* - is een oud Drents schulte-geslacht, afkomstig uit Norg, Roden, e.o.

1. Jochem Lunsingh, te Westerveelde (bij Norg) is in 1638 Ette voor het Dingspil Noordenveld. Wij kennen twee kinderen van hem:

1. Christoffertje Lunsingh, die was gehuwd met Marcus Barels te Oosterwolde (zie bij BARELS 1, b).
2. Warmolt Lunsingh, gedeputeerde en rentmeester van het Stift Dikninge (het voormalige klooster van Ruinen), was gehuwd met *Henryca van Hoyssum*, over wie ARENT BARELS (Ette wegens Dieverdingspil) momber (d.i. voogd) was, blijktens een stuk d.d. 23 november 1706 (zie Nieuwe Drentsche Volksalmanak 1910, blz. 190-201).

*foto
bramaleijn kom*

Wapens van Goosen Mercks van Terwischa en Auckje Matthei Bauckema
op zilveren kom (Fries Scheepvaartmuseum Sneek)

- De Rijksarchieven van Friesland, Drente en Overijssel (Stemkohieren, Floreenregisters en Reëelcohieren van Ooststellingwerf, Doop- en Trouwregisters van Ooststellingwerf, Winschoten, Steenwijk, Diever, Zwolle). Weesboek Ooststellingwerf (0 16).
- Register van Overdrachten, Testamenten etc., van het Schout-Ambt Steenwijk.
- Consignatiën Oldemarkt.
- Rekeningen van de Ontvanger der Collaterale Successie in Drenthe.
- Testamenten Jelcke Terwisga, Hiltje Terwisga en Regnerus Frankena en Anna Frankena (R.A.v.Fr.).
- Gemeentearchief Ooststellingwerf: Floreenregister van 1818.
- Diakonie-boeken N.H.kerk van Appelsche (1730-1812).
- Album Studiosorum Academiae Franekerensis.
- Album Studiosorum Academiae Groninganae.
- Stamboek van de Friesche Adel.
- Genealogische en Heraldische Bladen.
- Nederland's Patriciaat, Jg. 23, 1937 (Van Heloma).
- De Nederlandsche Leeuw, Jg. 1923 (Ketel).
- Nieuwe Drentsche Volksalmanak, 1902, 1910, 1913, 1917, 1922.
- De Encyclopedie van Friesland (Elsevier 1958).
- Friesch Woordenboek, Waling Dijkstra.
- Mr. Bloys van Treslong Prins: Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit de kerken van Overijssel.
- Mr. W.B.S. Boele: Frieslands Hoogeschool en het Rijks-Atheneum te Franeker (Leeuwarden 1879).
- Dr. K. Bouwer: Cultuurlandschapsvormen aan de Westzijde van het Drents Plateau (Diss. Gron. 1970).
- W. van Duinkerken: Sinds de Reductie in Stad en Lande.
- J.A. Feith: Graftschriften in Stad en Lande.
- I.H. Gosses: De Organisatie van Bestuur en Rechtspraak in de Landschap Drenthe (1941).
- Jhr. B.M. de Jonge van Ellemeet: Het Cartularium van de St. Clemenskerk te Steenwijk (Archief van het Aartsbisdom Utrecht, dl. 45).
- W. de Jong: "Appelsche" (Fryske Plaknammen Nr. X).

- G. Mulder: Diverse artikelen over Ooststellingwerfse onderwerpen als: toponomie, groot-grondbezit, geschiedenis, etc. in Driemaandelijke Bladen 1968/4, 1969/3, 1971/1, 1972/1, 1972/3, 1972/4, 1973/3.
- Dr. J. Naarding: "Stellingwerfse Toponiemen" (Fryske Plaknammen Nr. X).
- Dr. B. Oosten: Een Veenpolderbevolking (diss. Amsterd. 1947).
- T.H. Oosterwijk: De Vrije Natie der Stellingwerven (Assen 1952).
- Dr. T.H. Oosterwijk: Geschiedenis der Ooststellingwerfse Dorpen (niet in druk uitgegeven, gestencilde bundel opstellen verschenen in De Nieuwe Ooststellingwerf 1957).
- J.H. Popping: Schetsen uit de Geschiedenis van Ooststellingwerf (Oosterwolde 1903).
- K. Bosje en J.J. Spahr van der Hoek: Oldeberkoop (Uitg. Fryske Akademy Nr. 411; 1970).
- Mr. W.W. Wichers Wierdsma: Geschiedenis van het Administratief Toezicht op de Lage Verveeningen in Friesland (Leiden 1885).
- Jhr. Mr. E.B.F.F. Witters van Hoogland: Bijdrage tot de Genealogie van het geslacht Lewe.
- W. Wijnaendts van Resandt: Het Geslacht Ketel van Hackforth (Ned. Leeuw 1923).